ɵblɵltɵ ulas kamagaalalgyi Bişees Baitagai, ilagdaşagyi (Moolotov)

Buriaad-Mongoliin

YNEN

BK (b) namiin B-M. moskom ba B-M. resp. TK bolon yiledb. eblel-
B-M. zeblelin comenoos eder byri niitelegdene. IX zilde garça baina.

1933 onii
Fevraali 23 eder

№ 45 (902)

Zakika yne:
Sara byriiin 2 tek. 50 menge 3 sariin 7 tek. 50 m. 6 sariin 15 tek. 12 sariin 30 tek. Dugaar nezeediin yne 10 menge.

„B-M YNENII" KOROONII AADRIS:
Верхнеудинск, Центросоюзная, 19. №№ телефонов; редактора—344, секетаря—323.

15 ZILDE SOVEEDIIN KILIIN SAKILTA DEERE

18 onii fevraaliiin 23-nii eder ...elmeriçen—kedee azalçadiin ...an ceregiigi baiguulka tukai ...ninii batalan gargasan dikreed ...kaglagdasaar 15 zil gyicebei. ...e dikreed bolbol Ogtiaabriiin ...biskalda daiçalan abasan erke-...ydiigi kamagaalkiin tələə proli-...riiin digtatuuriin zokioon bai-...ulagdasan zagsamal ceregiin ...guulaltiin eki tabisan azai.

Ogtiaabriiin kubiskaliin ilaltiin ...noos ba tyyniigi kubiskaalta ...—zebsegiin kyçeer zyrigçedees ...artai baatarlig kamagaalan te-...cesen sain duranii Ulaan gvaar-...as kezee bykenee baika ceregte ...olgo bol kubiskaliin byke bai-...laas, ulas dotoriin ba gadaadiin ...terveenteneriin) kubiskaida zy-...ge ba S. S. S. R te impiraliista-...riin ceregiin kyçeer dailan oro-...n tasaldaşagyi sedeleer ulam-...agdasaan.

...Bolşoviig namiin ketəberieer ...anai Ulaan cereg bol, interveen-...ayydte josotoi kariuu egen, ca-...an gvaardıtani tologoi deereesni ...tacokin, ebte (dain cereg ygei) ...guulaltada oroko ba eeriin too-...igi eceedkeke magadlaliigi kan-...kiin kamta, ebte baidal deere ...egiin ba ulas teriin surgaaliigi ...kilkiin suuriigi tabiba.

...1924 ondo Ulaan ceregiin ulari-...n baidaliin erkiigi barimtalan ...toriin refoormiigi kiiseneeŝ koi-...Ulaan ceregni odoo yjiin cere-...in teeknigiigi ezelkiin ba ulas-...riin kymyyzeliigi erkilkiin yjede ...oson.

...Manai ulaan çereg erketenii ...inaas koişo tesebte tabanziliin ...ryyn zil kyrtel keçeneen kyçetei ...lbuu geke juuin bol, byke dele-...in prolitaariiin eke oron bolko ...S. S. R—gi kamagaalan çadaka ...lsoniigi 1929 onii şyylee Kita-...in doronodoki temer zam deere ...lson baalaltiin dain ileryylseen. ...Tyynees koişo engersen 4 ziliin ...şo dotoroo tabanziliin tesebiigi erçemtei gyicedkegdesenii açaar „Oron bejee kamagaalka çadabariigi jikeken debzyylsen bainabdi" geze manai namiin ba kedelmeriçen angiiin udaridagça nek. Staalinii keleseniigi tailbarilan kelebel, manai Ulaan cereg bolbol tyryyşiin tesebte tabanziliin dotoroo kerengete ulasuudiin ceregiin teeknigees dutuugyigeer teeknigzen nileed kyçetei bolsonoos „tabanziliin syyliin Ulaan cereg bol 1927,28 onii Ulaan ceregees adali bişe bolbo" (Votoşiilov).

Iime bolkolo, Ulaan ceregnii eldeb esekylieegdelyydte kariuu egçe çadaka bolosonoos, angi ygei socaliis belgemiin baiguulaltiigi kangan çadanaa. Ene barimta bol gen jike tyykete ilalta men.

Ulaan cereg bol tyryyçiin tabanzil dotor teeknigiin talaar jikeken kegzekees baitagai, eesediingee ketelberilegçediin niigemiin baidaliigi saizaruulsan gebel: 1928 ondo tedenii 28 % kegelmeriçen baisanaa 40 % kyrtel urgasan baina. Namiin geşyyd 55 % baisanaa 61 % bolbo. Tyynçelen niite ceregiin dunda nam-komsomooliin geşyyd olozorbo gebel; 1928 ondo 31,6 % baisanaas, odoo 56,4 kubi bolbo.

Ene 15—dugaar oigiigi engergekiin kamta Ulaan ceregiin emene jamar gol zorilgo baina boi?. Ulaan cereg bol namiin ketelberieer kedelmeriçen angiiin tesebte tabanzil dotor boizaruulan egesen teeknigiigi bolşoviig josoor ezelen, eesediingee daiçalka kyçee ulamara ergeki tyynii angiiin ujalga azai,

Kedelmeriçed ba kolkoosçodiin socaliis baiguulaltiigi ulamaraa idebkilen kegzyylkiin kamta, ulaan ceregiigi çinagşidaa kycelekiigi egeerke ba eesediigee ulasiigi kamagalaka ceregiin keregiigi şudalkiin tuiliin çukalani eder ederte urgaza baisan gadaadiin ajuulaas ile baina. Tiimees osooaviakiimiin emkinyydte elseze, tere emkinyydiin eldeb dykrigyydte ceregiin keregyydtei gen jikeer tanilcan, caaşaaç ergeneer tanilcakani çukala zorilgo baina.

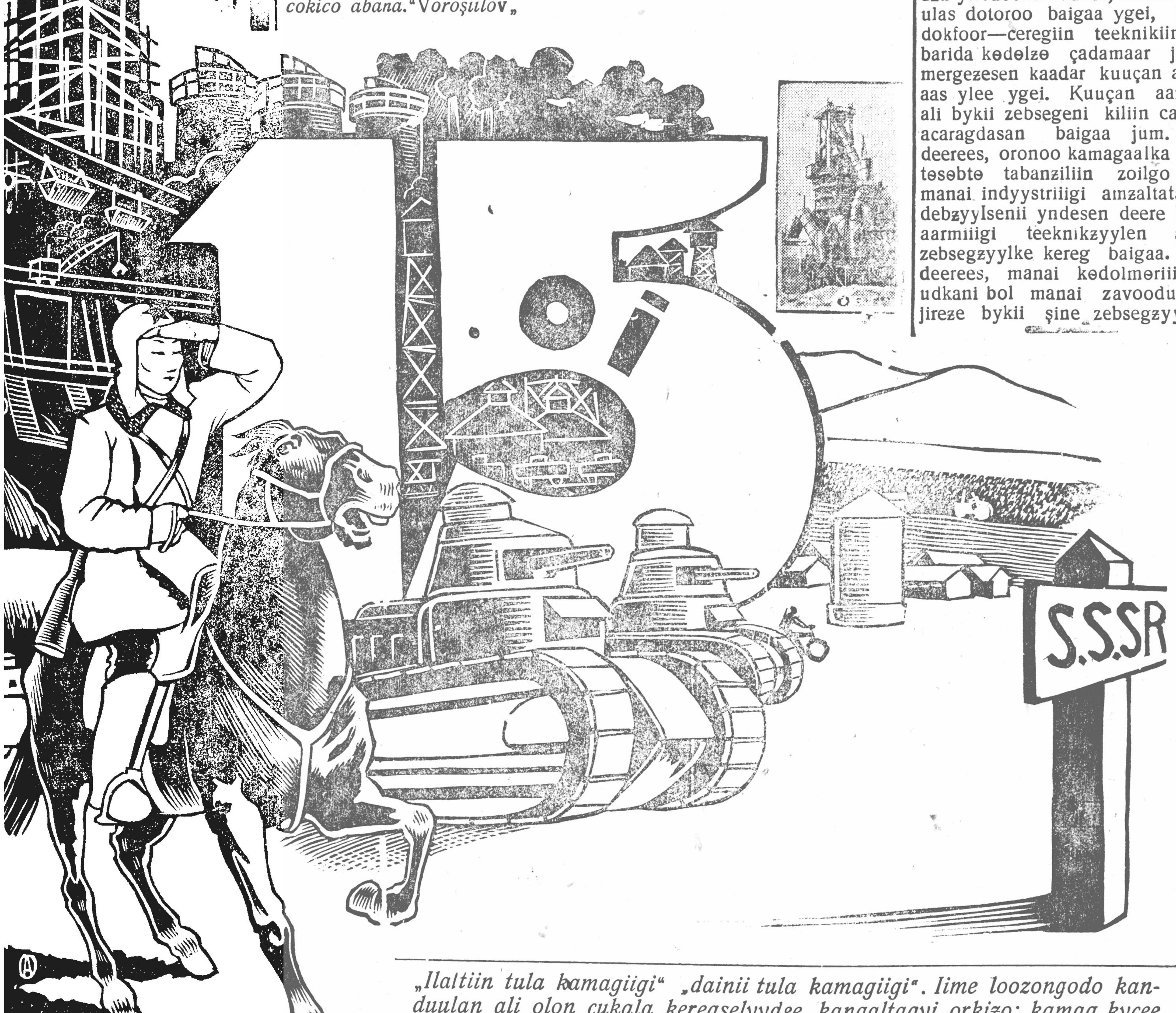
„Ulaan cereg bolbol ebiin tyşeg. Ulaan cereg bol manai ulasiin kilenyydiigi kamagaalagça baisan ba caaşaaç baika, eeriingee bygede zontojoo bykezasaga barigçadtajaa, komuniis namtajaa Ulaan cereg bol bulimtarkiin kyselte dain tukai goridan sanal tabisan ygei ba tabikaç ygei bolboç, ene bol kolboonii bygede azalçadtai kamta manai zeblelte kile şadar juu bolzo baisaniigi naribçalan karaza bainaa. Ajuulta yjede ulaan cereg bol baika josotoi gazaraa bainaa. Manai gazaroronii virşoog, dyriyy bykenii koinoos kedelmeriçen-kedee azalçadiin ulaan cereg bol bolşoviiguud jaaza temeceze çadakaçalan temecenee.

Bideniigi eder nizeedee dailaldakiigi (imperaliistanariin) oroldodog bolboç, bolşoviiguudiin cagaan sudalni byke ceregyyd ba azakiun froonto deere temeceze cadaka ba tyynçelen eesediingee ulas teriin bodoliigi engergeze çadadag bolbo. Bide jamarç koroto mekede orokogyi, bideniigi jamarç dainaa tataza çadakagyi. Kerbejee jamar negen imperaliis ulas juu ali keden ulasuud kolbooto ulasiin kyçiigi ceke dailan orozo yzeke çadal gargabaasni, tede bol kedeimericen—kedee azalçadiin buu—zebsegiin kyçedyydees josotoi ba kyçetei kariuu kylieenee." (Voroşiilov).

Kedelmeriçen—kedee azalçadiin Ulaan cereg mandatugai!

Ulaan ceregiigi ketelberilegçe BK (b) nam ba tyynii udaridagça neker Staalin mandatugai!

Bideneiigi dain ceregte kabaaduulkiin provakaaca eder byri kiikiigi zabdadag baina Gebeç bolşoviiguud tebkii jumanda cukalaa kere deg ygei „tedener bol gancakanç ceregiin ba azakuin froontonuudta temeceze çadakaas baitagai eesediingee ulas teriin bodolgiigi jabuutza çadadag juma. Bidener jamarçe provakaacada oroko ygei bdi, bideneriigi jamarç dainda kabaaduulza çadaka ygei „Zygeer jamar negen imperaliic ulas bojuu beleg ulasuud bidende ceke dobtolon zeblelte ulaşiin keregiigi suuliza yzeke gee bol tedener kedelmeriçen tariaaçanii zebsegte kycenii munduukan ba josotoikon cokico abana."Voroşiilov„

„Ilaltiin tula kamagiigi" „dainii tula kamagiigi". Iime loozongodo kanduulan ali olon çukala keregselyydee kangaltagyi orkizo: kamag kyçee dain deere zangidaka ba Antaantiiu bidende tokiooldu͏ulsan tere dainda ilaka josotoibdi geze naidaad ton ilerkeigeer ba medeze baiza oçoko erketei bologdooson"
LEENIN

TƟSƟBTƟ TABANZIL BOLBOL

SSSR-IIN, ORONOO KAMAGAALKA ÇADABARIIIGI BEKIZYYLBE

(Moskvaagiin garnizoonii namiin idebkitediin kural deere n. Voroşiiloviin kelsen iledkelees)

Tabanzil tesebiigi gyicedkesenii eceste Kedelmeriçen Tariaaçanii Ulaan ceregiin baidal jamar bolson tukai udaadaki taa bidenerte nen çukala bolko belegte orokomni,

Dyyren medegdeze baisan şaltagaanaar bi bol byrin ilerkei iledkel keleze çadaka ygei tula gol gol asuudaluudta jerenkii temdeglel kiize kizaarlanam.

Ulaan cereg bol oron ulasiingaa yiledberiiin kyçen ba teeknikiin debzeltees geegdel ygei prolitaariiin gerenii debzeke kegzeketei negen kamta debzesen kegzesen baina. Teryynees ondoogoor baikaç argani ygei. Manai aarmi (cereg) bol socialiisiin eke oroniigi kamagaalkiin zagsaagdaza baisani cokom. Ters karşa imperaliistanarta kyreelegden baigaa manai ulas bol saitar zebsegzyylegdesen ba ali bykii talaaraa bata beki eeriingee cereg ygeigeer negeç eder amagalan suuza çadaka ygei. Iime deerees manai nam, tyynii Teb komiteed, manai manlai udaridagça nek. Staalin bol ulaan cereg teeşe jikeeken ankarai kanduulsan ba kanduulzaç baina. Uçar iimiin tula manai tabanziliin toseb gotor Soveed ulasiin oronoo kamagaalka kereg neleeten tujaataa ygeidee argani ygei baisan juma.

Taa bidenii orşon suusan bykii zilyyd dotor biden deere açagdasan kariuucalgata zorilgonuudiigi ali bolko argiin sainaar gyicedkekiigi oroldoobdi. Eeriingee ujalgiigi dyyrgekebdi, jamarç yje baidaliin tokiooldoo bolni kile alkakaa sanasan angiiin daisadta eris cokiço ekebdi geze bidener, ulaan aarmi bol eesediingee nam, kedelmeriçen angi ba azalça tariaaçadta yrgelzedee medyyleebdi. Ene medyylgenyyd bykiidee ynen baigaa. Manai Ulaan aarmi. kedelmeriçen ba tariaaçanii angiiin aarmi bol eeriingee ulas teriin sedkileer zorigoor eeriingee kubiskaliin medereleer kezeede kyçetei baisan juma. Tiigebeç, ene zorig sedkiliin koino, cekiini kelekede, aikabtar sula mateeri (zebseg) baisaniigi bide bygede, ilangajaa deere ketelberide suugçad medereded baigaabdi. Ulaan aarmida zebsegeni damzuulagdasan kuuçan (kaan zasagiin) aarmi bolbol Evroopa deere egeel kozomdoson aarmi men baisan azai. Arad irgenii dain ceregiin yjede Ulaan aarmiiin teeknika bol cagaantan ba gadaadiin interveentenertei daicaldaza tedenees buliaagdasan zebsegyydeer saizaruulagdadag baigaa. Arad irgenii dain ceregiin dyyrsen yjede, azakuigi sergeen boskookiin yjede Ulaan aarmilin zebsegzel ugtaa şakuu ondoo boloo ygei. Ene juunda tiigeeb gekede, nedkieer—ene aguu jike asuudaliigi şiidkeze çadamaar aza yiledberiiin baaza, manai oron ulas dotoroo baigaa ygei, kojordokfoor—ceregiin teeknikiin salbarida kedelze çadamaar jamarç mergezesen kaadar kuuçan aarmiaas ylee ygei. Kuuçan aarmiiin ali bykii zebsegeni kiliin caanaas acaragdasan baigaa jum. Iime deerees, oronoo kamagaalka talaar tesebte tabanziliin zoilgo bol manai indyystriiigi amzaltataigaar debzyylsenii yndesen deere Ulaan aarmiigi teeknikzyylen şineer zebsegzyylke kereg baigaa. Iime deerees, manai kedolmeriiin gol udkani bol manai zavooduudaas jireze bykii şine zebsegzyyleliin yndesen deere ulaan aarmiigi teeknikiin talaar şinedken baiguulka kereg baigaa.

Ene talaar kiisen kedelmeriiin yre bol bişe talaar kiisen kedelmeriiin yrenyydees dutuu ygei. Tesebte tabanziliin syyliin Ulaan aarmi bol 1927-1928 onuudiin syyliin Ulaan aarmitai adlidkakaar bişe, men tereçelen ekonoomikiin şine geograafitai, indyystriiin şine tebyydtei, aza yiledberiiin şine gigaantanuudtai sovkoozuud ba kolkoosuudtai bolson SSSR oron

bol 1927 onii syyliin 1928 onii ekinii SSSR orontoi jaakadaaç adlidkamaar bişe. Socialiis baiguulaltiin tyryyçiin tabanziliin bykii gyicedkel ba men tyynçelen onco tuskai salbari bolko Ulaan aarmiiin baiguulalta bolon tyynii teeknikiin zebsegzyylel dotor nek. Staalinii ilangui jikeeken kabaadalga baisaniigi ton tusagaar temdegleke zailaşagyi. Manai oron ulasiin oiroo kyrtel ygei byten baikiin tula, socialiismiin baiguulaltiigi amzaltatai jabuulkiin tula bekiken begeed zebseg tegelder kamagaalka kyçen baikiin tusagaar çukaliigi oilgoson ceregiin keregte jikeeken mergezeltei ba arad irgenii dain ceregte jabaza daiçalkii çadabariiin bajalig turşalgatai bolson nek. Staalin bolbol aarmiiin şinedken baiguulagdaka ba şine teeknikiin yndesen deere tyynii zebsegzyylegdeke jabadaltai kolbootoi bykii asuudaluudta cag yrgelze eeree niuuraaraa ceke kabaadasan baina.

Aarmiiigi teeknikzyylen kangaka talaar menee yjede bidener jautai bolood baina biibdi?

Pylimiodiin zebsegzyyleleesç atagai abaad yzejii. Odoo cagiin kamagaalaltada (oboroonodo) pylimiodiin galiin udka çanar jamar baikani taa bygedede medeetei. Ceke kelkede, ceregiin egeel jike tasalbariaas egeel baga tasalbari kyrter pylimiod buugaar kanaagaa ygeisaa odoo cagiin kamagaalalta (oboroono) boloşogyi. Ene bolbol imperaliis dainii syyleer ba tyynii dyyrsen koino kynde staankovo pylimiodtoi zergeçen gariin, zeniiitiin (ogtorgoi eede buudadag), tomokalliibriin ba busad pylimioodud bii bolzo ekilsenii şaltagaan men. Tede şine garsan pylimiooduud bol kamagaalaltada (oboroonodo) olon janziin zoriuulgatai (dobtolzo jabasan amidii kyccnees kamagaalka, aviaaciin dobtolgoos kamagaalka, broonitaankiin dobtolgoos kamagaalka g. m. ba (bişe busad) baigaa. Manai Ulaan aarmi bolbol eçee 1928 ondo, kuuçanii „Magsim" geze sain çanartai staankovo pylimiodoos bişe pylimiodiin zebsegzyylelde juuç ygei baisan begeed, staankovonç eceen baigaa. Ulaan cereg bolbol eeriingee gar pylimiod ygei ba tyynii zebsegzel dotor aliç janziin (Şoş, Liyis, Kolit) gadaadiin sistieemenyyd baigaa. Ede bykii pylimioduud bol gancakanç teeknikiin talaar kuuçarsan zeerinyyd baikaas baitagai buudagdaza şalpaiçoson, zapaasiin keregsel ygei zeerinyyd men baisan begeed tiime tula jerenkiidee eçyyken daiçalkii çadabaritai zebsegyyd jumasan. Tyynees gadana, bidende buugiin beki baaza baigaa ygeini byriç muu jumasandaa.

Bidende eeriin aviaciin (airpaalnaas buudaka) pyllmiod, zeniiitiin (gazaraas airplaaniigi buudaka) pylimiod, taankiin pylimiood ugta ygei baisani byriç ile. Iime deerees, aarmiiigi zebsegzyylke taban ziliin teseb dotor manai bykii çarmailta bolbol nen tyryynde ulaan aarmiiigi odoonii jikeeken pylimiodiin buugaar kangaka kereg teeşe kanduulagdasan jumaa

Ene talaar kyçelen kedelmerisenii eceste bidener bol gadaada ulasuudiin odoonii dyrise janzanuudaas dutuu ygei eesediingee gariin pylimodtoi, aviaciin pylimiodtoi, taankiin pylimiodtoi ba ziniitiin pylimiodtoi boloobdi. Tyynees baitagai, buudalga ba pylimiodiin zebsegzyyleliin talaar jabuulsan zokioolgo ba urlalgiin kedelmeriiin jabuud dunda bidener bolbol mergezelten-specaliistanariin, buuça maastir teeknigyydiin, zaluu inzeneernyydiin kaadriigi baiguulza, tedenereni buu zebsegiin şudalbari olko tala ar caaşadaa merdelge şinzelelge kiin yrgelzelze baina. Kuuçan aarmiaas bidende konstryygtor-zokioolçodiin kaadar ylee ygei jum geze bi deere keleesem. Tiime kaadarigi

(Yrgelzelelni 2 daki niuurta)

Mozkom ba MKK-iin pleenymo

Kojordugaar tabanziliin ankadugaar kabariin tarilgiin kampaaniiin zorilgo tukai

BMASSR-iin gazar tariaalangiin aradiin komisaar nøk. B. ÇIMIDIIN biçeg

Soveed ulas bol sovkoos ba kolkoosuudiigi debzyylsenii, maşiinin teeknigiigi ørgøør kereglesenii yndeseer tariaalangiin zizeken azaltai ulasaas delekei deere ton tomokon socaliis tariaalantai ulas bolzoi.

Prolitaariin ulas bol dørbøn zil dotor dunda yjiin kødøø azaliin azaliigi selbizei. 147,8 min. 12 min. tukai kombaiin, 10 min deeşe avtomobiil ba keden arbagaad min. kødøø azaliin sloozno maşiinanuud odoo socaliis gazarta kødølmørilzø baina.

Gagcakan kødølmøriçøn angi bol Namiin ba kødølmøriçøn angiiin udaridagça nøk. Staalin tyryyteigeer Leeninii namiin çanga udaridalgaar azalçan tariaaçaniigi erkim teeknigeer tyrgen zebsegleze çadaba. Ene bykiigi ulas oroniigi indyystrizyylke jabadaliigi bolşoviigiin teempeer jabuulsanii, køndø yiledberiiigi ba soveediin maşiina baiguulgiigi jikeer debzyylsenii açaar tuilazai. Gurban traagtariin zavood, 3 avtomobiiliin zavood, kojor avtosbooriin kødøø azaliin maşiina byteeke keden arbagaad zavooduudiigi yndeseereni şinedkesen—kødøø azalda erkim teeknigiigi nebteryylkiin koinoos temecesen byridkel iime azai.

Maşiiniin teeknigiigi debzyylsenii yndeseer manai ulasta 200 min deeşe kolkoosuud, 5 min. tomokon sovkoosuud emkilegdesen, tariaaçanii azaluudiin 60% ba tariaaçadiin tarilgiin gazariin 70% odoo kolkoosuudta baina. Uridiin 500-600 mil. pyyd tariaanii orondo ulas bol odoo 1200-1400 mil. pyyd beledkeke çadabaritai azai. Manai respyybligiin kødøø azaliigi Şined keke jabadal ene ilaltaar tukailagdana.

MTS-iin karijaada baisan 17,730 kolkoosçodiin azaluud bol 32 ondo 105151 ga. tarilga kiisen juu kolkoosiin azal byride 5,91 ga kyrtene. Buriaadiin socaliis gazar tariaalan deere 3520 tariaaçanii moridiigi selbisen 237 traagtaruud kødølmørilzø baina. Taban zil dotor Buriaadta 1556900 tøk. sloozno ba kagas sloozno maşiinanuudiigi abçarsan ba maşiina byteeke jabadalda 114680 tøk. zoriuulagdasan, kamta 2597580 tøk. baina. Ede byken bol kolkoosiin azaliin byteeciigi deeşelyylsen, ømçiin azaltanda kolkoosiin azaliin açataigi medyylsen Buriaadiin kødøø azaliin niuuriigi yndeseereni kubilgaka jabadaliigi kangaba. Respyybligiin byke prolitaari niitiin kojor dugaar taban ziliin ankadugaar kabariin tarilgiigi øngørgøkø zorilgoni gebel: taban ziliin jikeken amzaltiigi, angiiin talaar şiidkekii josoor urigşaa bolson jabadaluudiigi tulguuri bolgozo, kolkoosiin ba sovkoosiin gazar tariaalanda socaliismiin byrimøsøn ilakiin tøløø temeceke, er kim urgaciin tøløø gazariigi sainaar edlekiin, azaliin byteeciigi deeşelyylke ba kolkoosuudiigi emkidkeliin—azakuin ba ulas tøriin talaar bekizyylkiin tøløø temeceldi byke azalçadiin kubiskaliin idebke cogcosoor zebsegleke. „Kolkoosuudiigi emkidkeliin talaar bekizyylke, tendees korto etegeedyydiigi kobko cokiko, kolkoosuudta ynen şalgagdasan kaadriigi şilen olko ba kolkoosuudiigi ynen bolşoviigiin bolgoko odoo zorilgo baina“ (Staalin).

Øngøregçø zil bol kabariin tarilgiigi øbøsø ba tariaa kuriaalga, namariin paar ba tarilgiigi ba ilan gajaa tariaa beledkeliigi tøirozo angiiin temeceliin jikeken kurcada san baina. Niudargaçuudiin zørçølgiin ton ileken jabadalni gebel, kolkoos MTS-te şurgasan øøriingøø kynyydeer damzuulza, uridiin cagaantan lama, nojod niudargaçuud nigtalan bodogçod, bykgaaltir, ktadobşgyydaar damzuulza tariaa beledkelde sabotaaza emkid keke oroldolgo gargasan jabadal baina.

Kødøø azal'da 1932 ondo baisan gol herkeşeelyyd bol angiiin temeceleer, butacokigdoson aad, gyced usadkagdaa ygei niudargaçuudiin esergyyceke, zarim kubi, kozomdoson kolkoosçodiin ømçiin ezerkeke oroldolgiin øçøø baisanii ba oportuniistad ba karmaandaa namiin bileedtei namiin daisadaas niudargaçuudta tusalamza yzyylsenees bolzoi.

Jireke kabariin tarilga bol angiiin kurcadasan temecel ygeigeer øngørøkø geze gagcakan baruunii oportuniista sanaka çadabarital baina. Niudargaçuud ba tyynii aagintanuud tarilgiin beledkeliigi tasalduulka, yrisenii foondo baiguulaka jireke kyciigi ba kødøø azaliin zebsegiigi beledkekiigi tasalduulka kødølmøriin kyciigi ilangajaa yr-gelziin brigaadiigi zøbøør emkidkekiin jabadalda saad kiike, tarilgiin bolzoriigi tasalduulka, agroteeknigiin jabuulganuudiigi tasalduulza enyygeeree erkim urgaciin, kolkoosuudiigi bekizyylke jabadalda cokico økø geze byke kycee cugluulka baina. Uçar iimees, ene kabariin tarilgiigi øngørgøkø beledkel bol Buriaadiin byke azalçanaas kycee cøm çangadkakiigi erisen tuskai kariuucalgatai zorilgo møn baina.

Buriaad-Mongol respyybligiin erke baidal deere urgaciigi deeşelyylke todorkoi zorilgiigi Buriaadiin AKZ dooro zaan tukailasani: 15000 ga gazarta casa togtooko, nag ba yneseer 15000 ga gazariigi yt egzyylke, 145-150 ga gazarta zøbøør selgyylen tarilgiigi jabuulka, 378530 ga—gazariin yrisiigi treejerleke ba sortirovaalka, 224330 ga. gazariin yrisiigi golovniaas ugaaka, 265150 ga. ridovoi maşiinaar ba 12290 ga sortovoi tarilganuudiigi tarika 186290 ga gazarta geeltetei temeceke 396360 ga gazarta kortontoi ba ton ilyygeer geedeg jabadaltai temeceke, 800 gaada gazariin kyrise saizaruulka jabuulganuudiigi kiike. Respyybliigiin gol tørøl tariaanii urgaciigi gaada togtoosoni: namariin rooz—10,3 ceentnir, jaaraca—8,4 c. şinice

8,3 c. ovioos 9,3 ba kartoofka 120 c. Enyyntei kamta tøsøbtø daabariigi gyicedkekiigi kangaka kemzeenii sortovoi yrisenii tariaa abçaragdaka baina.

Agroteeknigiin byke jabuulganuudiin beledkel ba øngørgøkø jabadaluud bol Niudargaçuud ba lama nojodiin etegeedyydtei temeceke, kolkoosuudta olziigi zøbøør ba cag bolzorto kubaasanii, sovkooz ba kolkoosuudta yiledberiin yigelziin brigaadiin baaziin yndeseer kolkoosuudiigi azakuinemkidkeliin talaar bekizyylkiin tøløø oncologdon jabuulagdaka josotoi.

Urgaciigi deeşelyylke jabadal bol byke kompleegsiigi jabuulsanii yndeseer erigdeke yre øgønø geze temdegleke keregtei. Iime tula agroteeknigiin byke jabuulganuudiin tøsøbiigi gyicedkeke ba ilyybçeien gyicedkekiin tula şuud temeceke josotoi.

Agroteeknigiin talaar zøb tabigdasan selgyylen tarilga bol urgaciigi deeşelyylke agroteeknigiin jabuulgiin kompleegsiin ton negen çukala salbari bolko ba ene zuura selgyylen tarilgiigi zøbøør jabuulka jabadaliigi sovkooz ba kolkoosuudiin gazar edlyyriigi togtuuritaigaar kereglekе jabadalaar tuiiaza bolno.

Kolkoosiin edleze baisan gazaraas sovkooz alban gazar, emki ba busa kolkoosuudta kolkoosoos garsan geşyydte tasalan økø barimta ba kolkoosuudiin dunda gazariigi kubaaka jabadaluud bol gazarta ezegyi, bolboson azaliigi jabuulkada toormoz kiike barimtada toologdozo yndeseeree kolodkogdoko josotoi.

Kolkoos byride tyynii kereglezе baisan debiskeriigi odoo baisan zaka kizaararani bekizyylke jabadal bol gazariigi edlekiigi saizaruulka, sorniaak øbøsøtei temeceke, selgyylen tarilgiigi jabuulkiin, ytegiin zyilyydiigi ba urgaciigi deeşelyylke busad agroteeknigiin jabuulganuudiigi zokistoigoor kereglekiin ba kødøø azakuida azaliigi zøbøør emkidkeke bolon yiledberiin zebsegiigi zokistoigoor kereglekiin yndese bolno.

Kolkoos byride, tyynii kereglezе baisan byke gazariigi kuuçan josooroni bekizyylke. Şineer togtooson kolkoosuudta ba şine geşyydtei kolkoosuudta gazar tasalza økiigi cag doroni kangakiin çukala ba kariuucalgatai zorilgonuud gazariin emkinyydiin ømønø baina.

1933 onii kabariin tarilga kyrtele byke sovkoozuud ba MTS-iin karijaata byke kolkoosuudta kødøø azaliin tukailasan debiskerte taaruulan selgyylen tarilgiigi zøbøør jabuulka keregtei ba busa kolkoosuudta zunii yjede ba namariin tarilgada jabuulka josotoi.

Aimaguudiin emkinyyd bol selgyylen tarilgiigi emkidkeke ba gazar zaaza økøør garka teeknigiin kødølmøriçødte zokiko tusalamza yzyylke josotoi ba basa, bagonikon cagiin yjede zasagiin daabariigi gyicedkekiin tula, tedenii kødølmøride zokiko Kinamza tabika josotoi. Kerbee øngørøgçø zilde gazar eskemziin, Şinzelekei ukaanii ba busad kødølmørinyyd kolkoosçodiin kabaadalga ygeigeer øngørsøn bøgøød, odoo angiiin temeceliin kurcadasan yjede iime dutuu-alduugiigi tabiza bolko ygei baina.

Kolkoosçon byken ba sovkooziin kødølmøriçøn byken øøriingøø azaliin selgyylen tarilgiigi medekiin tula ørgøn niite kolkoosçod ba sovkooçiin kødølmøriçødiigi selgyylen tarilgiigi zokiko ba ja buulkiin temecelde cukariça ygeigeer emkidkeke keregtete Kolkoosçodiin turşalgiigi erdemiin ukaantai kolbolduulan jabuulka ba ene turşalgiigi erkim urgaciin, azaliin byteeciigi deeşelyylke ba kødøø azaliin azaliigi çanariin, kolkoos sovkoosuudiigi aza akuin talaar bekizyylke temecelde kereglekе jabadal bol selgyylen tarilgiin asuudaliigi zøbøør şiidkekiin ton negen çukala erke baidalni bolno.

Maşiina-traagtaiiin staancanuud bol toskon ba somondo ulas tøriin azakuin, emkidkeliin ba teeknigiin talaar udaridaka çukala koşyyri møn. Eden bol kamtaruulka, kolkoosiin tøløø temecelde jikeken kyceteigee yzyylbe. Odoo yjede MTS-iin ømønø, kolkoosuudiigi ulas tøriin ba emkidkeliin talaar bekizyylke bolon kolkoosçodiigi socaliis josoor kømyyzyylke çukala zorilgo şine kyceteigeer ba udka çanartaigaar bolon jirezei. MTS-de bol kabariin tarilgada niite kolkoosçodiigi emkidkegçed bolzo oroko bişe jumaa.

Ulas tøriin keltesyydiigi baiguulkatai kamta MTS-iin namiin, komsomooliin ba ulas tøriin, niite-nebtereliin kødølmøriigi bekizyylke, prolitaariin nøløøniigi kolkoosiin toskondo nebtergegçe tula, tyyniigi bekizyylke jabadal bol kabariin tarilgaas byteemzteigeer garkiigi kangana.

Gebeç, Buriaadiin zarim MTS-d bol kødølmørideø jikeken dutuu zyilyydtei baisani: ulasiin zøøride ton buzagaigaar kandaka. maşiinadaa kaişa kereg kandasanaas olon tootoi traagtaruudni kødølmøride jabaza çadakajaa boliison, tyliişigi nariinaar gargaşalaa ygei, gazariigi muu edlesen, agronoomiin jabuulganuudiigi medeke ygei g.m. Iime barimtanuud bol MTS-d ba kolkoosuudta angiiin boruu etegeedydeer buzagairasan, MTS-iin namiin emkinyydees MTS-iin karijaata rajoondo zokiko nøløøgøø kyrgee ygei gazaruudta olonkidoo uçarana.

Nøk. Staalin bol „kødøø toskondaki kødølmøri tukai“ kelsen øøriingøø yge dotor gynzegii jike anaalizaar, bolşoviig şyymzelelin kurca zadaar kødøønii azaliin udaridalgiin gol dutagdaluudiigi ileryylbe. Manai Buriaad Mongoldo ene dutagdaluud kabariin tarilga, tariaa kuriaalga ba ilangajaa tariaabeledkeliin turşalga yzegdesen baina. Respyybligiin ali olon emkinyyd kødøø azalda socaliis majagiin nelenkii tekeleer bolzorson şine yje baidaliigi çegneke jabadalda tøsøøbiør baisanaa yzyylze, ene şine majagiigi ilyy cegnesen angiiin daisanii şine niuuriigi karsangyi, kolkoosiin bajguulaltiin keregte, kødøø azaliin kampaaninuudiin keregte beje deere jamar jike kariuucalga açagdasaniigi oilgon medeze abal ygei niuusan baina. Ede bykii uçaruud bolbol prolitaariin zygees kolkoosuudta øgtøkø kotelberiigi bekizyylkiin tøløø, kolkoosiin azaliigi kotelberilkø jabadalda nam ba ulasiin emkidkekii çadabariigi kyçedkekiin tøløø tasagaar kariuucalga namiin emki deere açana.

Nam bolbol „mønøø yjede kolkoosiin kotelberiigi øøriingøø garta abka, kødølmøriin kariuucalgiigi beje deeree daaka ba erdem teeknigiin zaabariin yndeen deere øøsediingøø azaliigi urigşani dabkiuulka keregteni kolkoosçodto tusalka josotoi baina.“ (Staalin).

„Kødøø toskondaki kødølmøri tukai“ kelesen yge dotoroo manai namiin udaridagça nøk. Staalinii øgsøn zaabari, kolkoosuudiigi bekizyylke tukai nøk. Jaakovliviin iledkel tuşaa SSSR-iin TGK-iin gargasan togtool BK(t) Namiin kizaariin komiteediin tobçoonii ba Kizaariin Gyicedkeke komiteediin fevraaliin pleenyymiin togtooluud bolbol Buriaad Mongoliin namiin emkiin kabariin tarilga emkidkeke jabadaliin zebseg møn bolzo, ene tyykete dokuumintanuudiigi toiruulan niite olonii çin zorilgiigi ørgønøør debzyylen emkidkeke josotoi baina. Juun bol gekede gancakan ede togtooluudiigi ynen bodoto kereg deere bejelyylsenii yndeseer kolkoosuudiigi bekizyylke, tarilgiigi amzaltatai øngørgøkø urgaciigi deeşelyylke, somon toskondoki namiin kødølmøriigi şiidkeke zorilgo şiidkegdene, møn tynçølen niudarganii zeriçel ba ali bykii oportuniis cokiltodo eris cokiltu økø jabadal kangagdana. Iime deerees bykii namiin emki bol tus zorilgonuudiigi gyicedkeke temecelde elsyylegdesen baika josotoi.

MTS yydiin ulas tøriin keltesyydiigi emkidkeke keregte ene geseer orozo, MTS yydiin namiin emkiin kødølmøriiigi kyçelyylsenii zamaar kabariin tarilgiin kampaanida erkim çanartai beledkeliigi kangaka keregtei baina. Møn tyynçelen odoo øderiin erilgenyydte dyyren zokimoor sain beledkeltei kødølmøriçødiigi byridyylkiin uçaraa gazariin zurganuudiin kotelberilegçe sostaaviigi şalgan yzeke zailaşagyi.

Kabariin tarilgiin beledkeliin jabuud dunda ali olon emkidkeliin çanartai kødølmøri jabuulza kolkoosiin baiguulaltada namiin şugamiigi bejelyylen çadamaar bøgøød kolkoosiin yiledberiigi, tyyn dotor bolzo bykii jabuulga proceesuudiigi, kolkoosiin ekonoomikiigi dyyren medeke turşalgatai ynen şalgagdasan olduudiigi kolkoosiin oroi tologoido, kolkoosiin yiledberiin çukala salbarinuudta suulgaka jabadaliigi kangaka keregtei, tere ygeigeer kolkoosiigi ile todorkoi ba bolşoviig josoor udaridaza bolko ygei. Kolkoosuudta ulas tøriin kontrooli şalgalta josoçolon baiguulagdaza, tedenii azakuin ba emkidkeliin kødølmøride bodoto tusalamza øgtøkø josotoi, juun bol gekede; kolkoosiin baiguulaltada garça bykii olon urşag bol kolkoosuudaas tasarangi baisanaas, tedeniigi ile todorkoigoor udaridaka jabadaliigi emkidkeze çadaa ygeigees, samotiok zyndee byteke yzeliigi gargaka jabadalaas bolno gekiin kamta **„samotiok bol mønøø kamag keregiig gutaaza kajana...“ kerbee bidener ali negen kolkoosuudta udaridaa ygei juu bol, tende zøbløliin josondo esergyy etegeedyyd udari dana (Staalin).**

Kolkoos bykende, MTS ba MSS yydiin kødølmøriçødiin dunda „kødøø toskondeki kødølmøri tukai“ nøk. Staalinii kelsen yge, kolkoosuudiigi bekizyylke tukai nøk. Jaakovliviin kiisen iledkel SSSR-iin TGK-iin togtool geke zergiigi ali bykii talaasani zøbşøn jarildaka zailaşagyi çukala.

Ene kødølmøriigi kolkoosuud dotor kødøø azaliin arteel bykende jabulkataigaa negen kamta SSSR iin TGK iin zygees arteeliin dyrimde nemelte bolgon abtasan zyiliigi kuuliçalan oruulka josotoi gebel: „Kolkoosiin daalgasan kødølmørioøs køndøtei şaltagaan ygeigeer arcasan kolkoosçod baibalni, kolkoosiin pravleeni 5 azalta øder kyrter ştraaf jala açaka ujalgatai bøgøød dakinaa arcabalni teryyniigi kolkoosoos køøkø erketei.“

Tarilgiin ekilkees tyryyn kolkoos bykende too bodolgiin kødølmøriçød, çignyyrçød, kladovoi barigçad ba jørø bykii kolkoosiin byridkeliin kødølmøri jabuulagçad erkebişe şalgagdaza şurgaad baisan niudargaçuud, cagaantad, lamanar, zøbløltø josondo esergyy etegeedyyd, loodoruud, komogolzogçod ba bişe busad zaabol ceberlegdeke josotoi,

Baiza baisan bujuu ali şineer tomilogdoson nigtalan bodogço (sçetovood) bykeniigi aimagaar batalaa ygeide albandani oruulka ygei, kolkoosiin too byridkeliigi kolkoosiin baiguulaltada ynen itegesen kolkoosçodto onco naidaza økøøs bişeer bolkogyi geze asuudal tabigdaka josotoi,

Namiin manlai udaridagça nøk. Staalinii yge bol kolkoosuudiigi prolitaariin udaridalgaar bekizyylke keregte, angiiin seremziigi ergøkø keregte, kolkoosuudta ulas tøriin udaridalga emkidken tusalka keregte, azaliigi emkidkeke keregte, kolkoosto şurgasan karşa etegeedyydiigi ileryylen namnaka keregte bykii bolşoviigguudiin daiçalkii programiin şalgalta egzaamen bolzo økø josotoi. Nøk. Staalinii yge bolbol tyyntei negen kamta kolkoosiin yiledberiiin ba itangajaa gol jadrooni (3 øngø sainiini) bolko kolkoosiin yiledberiiin idebkitenii ørgøn niitiin øməglen sakika olzo bolko josotoi. Manlai udaridagçiin tyykete yge dotor øgtøsøn daiçalkii diregtiiv zaabariin tug dooro, Namiin TK ba TKK-iin janvaariiin pleenymiin bolşoviig çanarta togtooluudiin tug dooro bolşoviiguudiin zergiigi elsyyljaa, kolkoosiin yiledberiiin milijoon niitiigi kotelberilen somon ba toskon gotor socialiismiin caaşadaa ilaka kereg teeşe abaaçajaa.

Aimagiin namiin emkinyyd bolbol odoo cag boltor remoonto zasabari emkidkeke keregte zokiko udaridalga øgçø kangaa ygei, remoontiin kampaaniiin jabacada baika kyçiigee cag dotoroni elsyylen kubaarilza tabiaa ygei. kereglegdeke operatiiv byridkeliigi zokioogoo ygei.

Sovkoosuud, MTS yyd ba MSS yydiin direegcenyyd bolbol øøriingøø kødølmøride remoontiin kødølmøriigi cag doroni ba sain çanartaigaar delgeen jabuulka keregiin udka çanariigi mønøø boltor oilgoo ygei, øøriingøø kødølmøride teşøøn, kødølmørigyi. sanaa zoborigyi samotiok (zøndøø byteke) yzeliigi gargaza baigaa, remontiin jabaciigi oroilon ugta çadaagyi, øderbyriiin operatiiv udaridalga ba kontrooli şalgalta baiguulaa ygei, remoontoos garsan traagtaruudiigi saitar kimgadaza yzeke ba abka jabadaliigi kangaza çadaagyi. Zarim aimaguudiin namiin komiteeduud bolon aimagiin gyicedkeke komiteeduud ba gazariin zurgaanuud bolbol remontiin kampaaniigi udaridakaas baitagai tyygeer sonirkooç ygei, jørønkii kødøø azaliin (kabzriin tarilgiin) maşiinanuudiigi ilagajaa traugtaruudiigi zasabarilka remontiin jabaciigi øøriingøø ceke udaridalga ba kimgadaltada abaa ygei. Iime baidal caşaadaa kyliceşetel bişe.

Aimaguugdta odoobaisan byke spicialistanuud, slieeser mikaaniguud ba busadiigi emkilze ba møn tømøriin darkalalgiin oronuudiigi bykeli syydkiin kødølmørida oruulza zasabariin kampaaniiin jabadalda şuud kubilalta olko josotoi.

Yrisenii foondo baiguulka jadadal ton buzagai sula jabana. Ene keregte kozomdoson aimaguudiin namiin zøbløliin, gazariin, kolkooz, sovkoos ba MTS-iin udaridagçad bol ene kabariin zorilgiin øørøø baisaniigi medee ygei, tedenii cokico ba maştaab bol urgaciigi deeşelyylke provleemiigi ekin tyryyn tukailana, kødøø azaliin kødølmøriiin erkim şanariin, gazariigi sainaar edlekiin koinoos temeceke jabadal bol enyynees koişo jikeken ulas tøriin zorilgo bolgozo tabigdaka. Teden bol kabariin uridçalan beledkelde uridaki ziiees iime jike ba ton øørø erilte baisaniigi oilgoo ygei. yrisenii tariaa bol kabariin tarilgiin beledkeliin ton negen çukala salbari geze medee ygei, Yriseni foondo baiguulka kampaaniin ulas tøriin udka şanariigi cegnee ygei baina.

Niudargaçuud bol tariaa beledkelde kereglesen øøringøø sabataaziini ba koro kiike taaktikiigi yrise askalga, zer zebsag zasalgada, kabariin tarilgada beledkeke kemzøe abalgada acarazai Ene jabadaliigi gerçeleke faagtanuud: Talka kudaldaka, yrisenii foondo baiguulaa ygeiaad olzoo kubaasan, zarim kolkoosuud bol yrise askalgiin tøsøbiigi gyicedkesen geze joson tediigeer temdegleke ton sain ynete tariaa bolko—şiniiciin tarilgiigi baga bolgoson faagtanuud yzegdene.

Yldegçe aimaguudiin (Bookon, Mukar-Şiber, Alair ba busad) udaridagça emkinyyd bol yrise cugluulka jabadalda şalgalta ygeigeer kandaka, kabariin tarilgiin tøløø kødøø azaliigi deeşelyylke temeceliin ene tasagiigi ulas tøriin talaar tooko cegnekegyi baiza niudargaçuud ba loodornuudta enyygeer tusalana. Oiriin cagaa yrise askalgada sabataaza kiigçe niudargaçuudiin maneevariigi ileryylze temeceke josotoi. Kolkoosçon niitiigi, kolkoosiin tariaa kulagailagçadtai eris temeceke medereltei bolgozo, tere talkiigi busaalgaza kolkoosiin foondodo oruuluulka, deede çanariin yrisenii foondiigi ba mønkølølgiin foondiigi dyyren baiguulka.

Yrisenii foondiigi kamagaalaka asuudal bol, ulas tøriin ton jike asuudal møn. Yrisiigi kulagailagça niudargaçuudiin ba korologçod elemeentenyyd, zolibo — loodorjnuudtai eris temecekiin zorilgotoigoor yrisenii foondodo oiroo kyrişe ygeigi kamagaalaka kødølmøriigi emkidkeze, aimagiin, MTS—iin, kolkooziin, sovkooziin kødølmøriçød, kolkooziin niite ba yrgelziin brigaada idebkitenii seremziigi kanduulza, yrisenii zyilyydees negeç moncogor tariaan kuluugdabalni zøbløltø ulas ton çangaar kemzee abka, ene bol nandin ba oiroo kyrişe ygei kolkoosiin zøøridø dobtolko jabadal bol niudargaçuudiin kubiskalda esergyyceke jabuulga møn geze medyylke keregtei.

Mozkoom ba AKZ b dikabri sarada 33 onii lamain kemzyyr ba tari kelde kiigdeke tøsøb b baina. Tiigeed ene t karşa zorilgotoiç, respy døø azalda kotelberii deeşelyylke zorilgotoiç niite kolkoozçonii, øm dunda çadaltanii dun kyrgegdeze çadaa yge mees olonki aimaguu beledkeliin jabaciin tu jabasaniigi ileryylne.

Çanariigi saizaruulk gi deeşelyylkiin tøløø jabadalda ton şiidkeki olgoko tariaa beledkel gagdasan şine kuulitai k kagdaza baigaa niudarg kabariin taiilgiigi ta edende øgtøsøn katuu baga bolgoko ba øøriin gi ømçiin ba kozomdoso çodto kaldaakiigi oroldo ygei baina.

Koito ziliin urgacaas beledkeliin tøsøbiigi i aimaguudiin batalagdaz talamain zişeegeer beled ka baina. Iimees tarilgiin gyicedkeke kariuucalga byriiin, somonii zøbløli ba kolkoos byride ky şuu.

Kolkoosiin niite koi kolkoos bol sainaar taris raa sainaar yiledberilese geelge baga, tariaagaa ty riaaka ba cokison, kolkoc ulastaa tuşaaka djalga gyicedkebel kolkoosiiu ba çonii medelde jike talkar geze oilguulaka tuiliin ç na.

Respyyblig dotoroo øm taa jikeken suuri ezeldeg bi) baibaç keden olon ke liin kampaaniigi øngørgøs el bol, olonki aimaguud seekteriigi cegnedeg ygei luud olon yzegdedeg bain

Ømçiin ygeitei ba dund tan niudargaçuudiin nomn løødø belekeneer oroko ba daa niudargaçuudiin zama taaza kiize jabadagni ene taar tailbarilagdana şuu.

Ene øngørøgçø ziliin du duugi bolozo, kabariin yjede namiin emkinyyde salbariin ømçiin azaltanii møriin byteemzetei dyyrge zeenyydiigi abaza toskon monuudiin manai kødøl ene çukala salbariigi op josoor cegnedeg ygeiçyyd kariuu økø josotoi.

1933 onii tøsøbiigi byte geer gyicedkeke jabadal b miin byke emkinyydees daisadiin esergyyceke byke daluudtai kair gam ygei t kiigi, namiin ebdereşe yge giigi bekizyylke, namda e yzel sanalda şuud kariuu ba kubilagçadiigi ba boru geed bologçodiigi ceber erene.

Buriaad-Mongoliin namiin emkinyye bol kabariin ta øngørgøkotøi kamta proli seremziigi ulam deeşeni ø angiiin daisadta çanga cokilt niudarganii ba tyynii aag esergyyceliigi kurdaar ba ygeigeer ileryylke ba butac çadakiin loozongoor øøriing ke kødølmøriigi şinedken josotoi.

Kolkoos, sovkoos ba MT angiiin daisanguudiigi namn bolşoviigiin temeceliigi jabu kolkoosçodiigi socaliis josoo myyzyylke, ariuun ba oiroo rişe ygei niitiin zøøriigi kam laka, azaliigi emkidkeke ba ciigi deeşelyylke jabadalu saizaruulka g. m. yndesen zo nuud baina. Eden bol teekn gi şodoloko, prolitaariin sa zuramiigi bekizyylke, yiledb byteeciigi ba ediin çanariigi şelyylkiin tøløø temeceliigi şeni ørgøkø çadaltai ba josot di. Tarilgiin byteemzetei øng kø jabadal bol baruunii ba „ nii“ oportuniismatai, kojor n tantai ba tedeniigi ajadan d çadtai temeceleer dailagdana. nai zergiigi bog kajadasaas, giiin daisadaas, tadenii tusala ba aagintanuudaas, togtuuri y çyygees ceberleke keregtei ba caliis meriicøø ba gabşagaiçal şine dolgiigi ulam ørgøkø jos

Tarilgiigi byteemzeteigeer gørgøkø ba kokoosuudiigi b zyyikiin tylkiyyr edenyyd b

Tɵsɵbtɵ tabanƶil bolbol SSSR-iin, oronoo kamagaalka çadabariiigi bekiƶyylne

(Moskvaagiin garnizoonii namiin idebkitediin kural deere nɵk. Voroşiiloviin kelsen iledkelees)

bol zarim zavooduudaas, buu zavoodiin maaster- eknigyyd, kɵdɵlmɵriçɵdees a byridkeed, tedenii ber- kɵdɵlmɵridɵ tusalan, te- esɵdiingɵɵ teeknikiin er- şudalsan komuniis zaluu- ɵgɵɵbdi, mɵnɵɵ tyynii- ste buudalgiin teeknikiin laan ceregiin urida zagsa- il asuudaluudiigi jamarç e ygei şiidken çadamaar goson pylimiod — buunii ergiin erdem sojoliigi bai- di. Mɵnɵɵ bidener ɵɵrɵɵ dodog vintoovkotoi boloo- omaad—vintoovko, pylimi- olieed, avtomaad—pistoli- bişe busad buunuudiin şi- dyrise janzataibdi.

zavoodiin zaluu zokiool- nstryygtornuud bolbol tyr- alza bykii Evroopa Amee- udalgiin teeknikiigi gyicen ba amzaltataigaar kɵdɵl- ɵ baina.

loodiin probleemiigi şiid- egte busad konstryygtor- zergeçen SSSR-iin TGK- iin Gabijaata Ulaan Odo- inoor şagnagdasan konst- Degtiariov bol tuiliin jike- aadalgatai baina. Aarmi bol egtiariovto olon jumaar i.

r bidener enyyken taban- r buudalgiin ba pylimio- segzyyleliin şine şine jan- enyydiigi kiigeed dyyre- , bidener bol manai bykii ydiin dyyrgen çadamaar, aisadtin SSSR-te dobtolbol- n armida tyynii zailaşagyi alka avtomaad buunii zyi- keregle gdesen toogooroni ed ɵgçɵ çadamaar şine dberiiin baaziigi baiguulaa-

cagta Ulaan aarmiiin arti- zebsegzyylel tukai kereg uu baigaa. Odoo cagiin nda artileeriin zebsegeer iin udka çanar jamar bai- bygedede medeetei. Mɵn peraliismiin dainii syylde yrziitenii aarminuud bolbol n şine sisteemenyydiigi ruulka ba konstryycalka keken kɵdɵlmɵrilɵzɵ bai- bygedede medeetei. Bykii ad—francuuziin, aangliinç, inç, itaaliiinç aarminuud cakan ɵɵriingɵɵ kuuçan igi şinedkeze modernizii- kolo ɵsɵrɵdɵg ba aluur olgokoos baitagai artilee- tus janzanuudiin karilcaa- eereni kubilgaza gaubic- (oruudi ba yker buu ko- oorondoki buugiin) toogi lba, keden şine janza dy- diigi zokioobo.

baidal ene talaar artilee- aar pylimiodiin baidalaas gei berkeşeeltei baisanzai. kuuçan buuça kɵdɵlmɵri- ndaas bidener bol Toka- egtiariov metiin kurca bi- okioolço-konstryygtornuu- eren olozo çadasaniigaa edeniigi toiruulan ɵɵriin- omuniis zaluu teeknikiin i negedkeebdi. Artileeriiin yyleliin talaar bidende ba- stryygtornuud ygei şakuu juma. Kuuçan aarmiaas (artileerçen) amitad bol duusasan bujuu, baigaaç em ygei bujuu baigaaç bol rtileeriiin zebsegzyyleliigi an zoriuuta syid kildeg d baisan juma. Ysegçelen kuuçan teeknikiin kaad- ca negenle ylesen azai. bol kooson gazar deere ygtornuudiin kaadar bai- konsrryygtorydiin tobçoo e, aikabtar berkeşeeltei ikiin talaar erkim merge- n kɵdɵlmɵri şineer tabika baigaabdi. Mɵnɵɵ bolood artileeriiin zebsegzyyleliin gyiceesen amzaltanuudiigi egneke josotoi bide. Neerei armiigi artileeriiin zebseg- r kangaka zorilgonuudiigi gyicedkeze çadaa ygeibdi. keken kɵdɵlmɵri kiikeb-

ken yje dotor bidener bol artileeriigi modorniziiro- nedkeze (kolo ɵsɵrdɵg ba iketei) kyçen tɵgɵldɵr bol- baikadamnai mɵnɵɵkɵnɵɵ şine janza dyrişenyyd- gdene ygei. Bidener bolbol gɵɵ kɵndɵ artiteeriiin sis- yydiigi baiguulaabdi (geke oozo yiledberide tabiaab- ener bol zeniitiin artilee- sisteemenyydiigi yiledbe- iaabdi. Bidener bolbol baga iin artileeriigi baiguulaab- juu zokioozo yiledberide di). Bidener bol mɵnɵɵ tasalbarinuudta taankiigi ke yker buutai boloobdi, ceregiin siƶeken tasalbari- yɵgɵkɵ tuskai sisteemiin boloobdi, bɵgɵnikɵn di-

staancada baisan daisadiin pylimiodiin uurkatai temeceke buutai boloobdi.

Tyynees gadana manai konstryygtornuudiin kɵdɵlmɵriiin ecesté bidener bol ali olon zerge şatiin beledkeltei artileeriiin şine josonii tuiliin olon tooto sisteemenyydtei bolbobdi. Tedenii olonşogoni şalgaltada orozo sain çanar karuulaad mɵnɵɵ manai zavooduudta byteeze baina.

Zygeer, ene salbarida egeel gol amzaltani juun bolkob gekede? Tyryyçiin tabanzil dotor bidener artileeri byteen yiledberilemeer tomokon baaza baiguulaabdi, jikeeken konstrygtonuudiin tobçoo baiguulaabadi. mergezesen inzeneer aa teeknigyydligi kɵmyyzyyleebdi manai zavooduudta artileeriin zebsegzyyleliin talaar ulaan aarmiiin urida zagsasan bykii asuudaluudiigi şiidken çadaka arga bidende olgomoor artileeriiin erdem sojoliigi baiguulaabdi.

Nɵk. nɵk. Makaanov, Magdosojiv, Sidoreenko ba bişe zaluu inzeneernyyd bolbol manai gabijaata omog mɵn. Edener bolbol ɵɵriingɵɵ Kɵdɵlmɵriçɵn Tariaaçanii Ulaan aarmiiin artileeriiigi odoonii janzaar zebsegzyylkiin tɵlɵɵ çadabari biligtei ba nocotoi çarmailtatai kɵdɵlmɵrilɵzɵ baina. Tedeniigi toiron inzeneer ba teeknigyydiin mergezesen şine kaadar baiguulagdaza kɵmyyzyylegdeze baina.

Ecesiin syylde gebel, 1928 on boltor bidenii snariaadiin (somiin) zapaasta jikeken jadaraltai baigaa. Buudalgiin ba artileeriiin zebsegzyylelde orobol kuuçan aarmiaas bidende artileeriiin somo jike yldesen juma. Gebeç, tedenyyd aikabtar muugaar kadagalagdaza, byridkegdel ygei olon ondoo sklaaduudta taraza, jike kuuçarsan tryybketei ba teseldeg onisotoi baisan deerees alaka çadabarini kyçeni ton baga baisanzai, Dɵrbɵn zil dotor kiisen jikeken kɵdɵlmɵriiin açaar bidener bol artileeriingaa somo snariaadiin zapaasiigi dyyren bolgoson bainabdi.

Ulaan aarmi bolbol ɵɵriingɵɵ taankiin zebsegzyylel geze ugta ygei baigaa. Arad irgenii dain ceregiin yjede Deniikin, Vraangel, Jydieeniçnyydees ba bişe froonto deere cagaantan bolon interveentenerees buliaaza absan keden arbaad bɵgɵɵd tere caanaa maarka dyrisetei taankanuudiigi taankiin zebsegzyylel geze ynendee nerelez bolkogyi baisanzai. Tiigebeç, 1929 on boltor ene kedeken taankanuud bolbol Ulaan aarmiiin „bolbosorzo“ ba suraza baisan onco dyrisenyydeni mɵn baisan şuu. Ene taankanuudiigi bidener ɵɵsɵdiingɵɵ paraad zagsaal deere karuuldag baisan bɵgɵɵd, tere paraadta bailcasan kariiin tɵlɵɵlɵgçɵd bol tedeniigi (manai taankanuudiigi) karaad inieede naada barisani cokom. Bidende inieeden kɵrɵkɵɵr bişe baigaa. Odoo cagiin baildaanda taanka zebsegiin udka çanar jamar baikani taa bygedede medeetei. Pylimiodiin galaar aikabtar elbegzesen odoo cagiin froonto bolbol taanka ygeigeer jɵlɵ cokigdokaabiidaa. Enyygeer bykii byrziitenii aarmida taankiin kereg keregte jikeken ankaral kanduulsan uçar ilerkeilegdene. Enyygeer ali bykii majag dyrişel deereni taanka zebsegiin taagtikiin ba operatiiv—taagtikiin çanar çadaliigi şalgan yzeke kɵdɵlmɵri gadaadiin aarminuud dotor jabuulagdaza baisan uçar ilerkeilegdene.

Ede bykii „Reno“, „Riçaard“ ba busad sisteemiin manai bajarlan keregleze bykii taankanuud bolbol ynendee dainii zebseg bişe, kendeeç kereggyi ongirkoinuud mɵn baisan. 1927 ondo bidener bol taa bygedede medeetei taanka konstryygcalaabdi. Gebeç, teremnei arbi ygei taanka baiza, ɵɵriingɵɵ daiçalkii çanariin talaar kuuçan „Rene“ sisteemees kolo oçoson juma ygei baiçoo.

Uçar iimees jamar negen cag busiin kemzee abka josotoi baigaabdi. Berkeşeel juun baigaab gekede manai ulasta 1928 on boltor avtomobiiliinç, traagtariinç aza yiledberi ygei baigaa. Soveediin taanka zebsegiin erdem sojoliigi debzyylmeer jamarç teeknikiin kaadar bidende ygei baisani ile.

Iime deere bidener bol gadaada ulasiin taankiin dyrisenyydiigi acaraka zamda oroson baigaabdi, enemneiç zɵb baigaa. Ene talaar kyçee çangabçalan zangidasanii ecesté bidener bolbol ɵɵriingɵɵ ulasta odoonii taankiigi byteedeg yiledberitei bolbobdi. Gancakanç taanka byteelgekiigi ɵgɵɵ bişe, gancakanç taankiigi byteeke yiledberiiin baazatai boloo bişe, mɵn basa mergezesen konstryygtornuud nɵk. nɵk. Bariikov, Leevediv, Tooskin ba busad geke zergiin mergezesen kɵdɵlmɵriçɵdiin kaadartai boloobdi, tedeneremnei medeetei baisan gadaada ulasiin dyricenyydees (obrazeecuudaas) dutuu ygei keden zokidkon konstryygcanuudiigi ɵgɵbɵ. Mɵnɵɵ bidener bol enyyken dɵrbɵn zil dotor yiledberideeç ba aarmidaaç odoo cagiin taanka zebsegiigi dyyren şudalza abaabdi geze nemeete ygei keleze çadakabdi.

Aviaca tukai keden yge. Manai aviaca bol 1928 ondoç sula bişe baigaa. Ene salbarida bidener uridanii kɵdɵlmɵrilɵzɵ tyryyçiin tabanziliin ekin kyrter jikeken amzaltatai jireebdi. Gebeç, manai airoplaan ba motooruudiin çanar deere niiseke, açaa teeke ba ergiciin raadiysiin talaar delekeidekinii aviaciin teeknikees kozomdon yrgelzelseer baisan juuma. Enyyken dɵrbɵn zil dotor bidener bol airoplaan baiguulaltiin talaar kolo alkababdi. Bidener ɵɵriingɵɵ aviaciin yiledberiiigi baiguulaabdi. Gebeç, aviaciin prodyygce byteemziin çanariin talaar delekeidekinii odoonii teeknikiigi gyicee ygeibdi. Uridanaikida adali motoorbaiguulaltada geegdeseer bainabdi. Gebeç, ene geegdel dotor 1928 oniikido adali zyil ugta ygei. Mɵnɵɵ yje boltor bidener ɵɵsɵdiingɵɵ aviaciin odoo cagiin motooruudiin zarim dyrise (obrazeectei) bolood tedeniigi zarimiigi oloor byteekiin tula ɵgsɵn bainabdi. Bidener bol jikeken debzen bekizesen aviaciin konstryygtoruudiin kaadartaibdi. Sajiin tabanzil dotor delekeidekinii aviaciin teeknikiin kemzeede kyreze, ene talaar busadiin urida oromoor erke baidal tokiolduulkiin dyyren naidamzatai bide. Nɵk. nɵk. Typliov, Kaliinin metiin aviasiin inzeneer konstryygtornuud ba nɵk. nɵk. Mikyylin, Nazaarov metiin motoortɵkɵɵrɵlgiin konstryygtornuud ba busad bolbol ene naidamziin bata gereçe mɵn. Tedener bol minii ygiigi bodoto keregeer batalza baina.

Oroi kojorkon yge usan ceregiin tukai kelesyyb.

Tabanziliin tɵsɵb bolbol manai usan dalain kyciigi algas garaa ygeini ilerkei

Enyyken dɵrbɵn zil dotor bidener bol bykii sydnoonuudiin (parokooduudiin) sostaaviigi zasabarilan remoontoloobdi, linieine koraablinuudiigi modernizovaalza şine janzanuudiigi oruulaabdi, usanii ojooriin ongoconuudiigi kyçedkeebdi, manai erigiin kamagaalaltiigi bekizyyleebdi. Usan ceregiin niuuriin sostaav bol jikeken debzeze, usan dalain sloozno teeknikiigi şudalka keregte mergezee bekizee. Tyryyçiin tabanzil dotor manai sydnoobaiguulgiin baaza aşagyi debzyylegdebe.

Ene bykii, Ulaan aarmiigi teeknikiin talaar zebsegzyylke kɵdɵlmɵri bol gancakan bidende ceregiin kɵdɵlmɵriçɵdtɵ kynde baisan bişe, manai ulasta aikabtar kynde yne cen jiketei baisan jum. Ulas bolbol ene keregte baga bişe zɵɵri gargaşalaa. Bi bol yiledberiiin baaza baiguulka keregte gargaşalsan gargaçiigi byridkel ygei gancakan Kɵdɵlmɵriçɵn Tariaaçanii Ulaan aarmiin zebsegzyylelde orozo bykii teeknikiin tɵlɵɵsɵtei kolbogdoson gargaşiigi karaadaa abanam. Bidener bol 1927-28 onuudtoç zebsegzyylel teeknikede jikeken zɵɵri gargaşalsan bainabdi, gebeç minii ende iledkesen, manai aarmiiin zebsegzyyleliin kubilaltada byriç ilyy gargaşalka keregtei baigaa. Onco ene uçar bolbol Ulaan aarmiigi teeknikiin talaar şinedken baiguulka, gancaç bolşoviig zorigtoi, emkitei ba zuramtai baika talaar bişe, mɵn aviaca taanka metiin sloozo soveediin ceregiin teeknikiin talaar kyçezekiin arga bidende olgoson baina.

Ecesiin syylde, taa bidende tobłon kabaadaka kaadar tukai asuudal—syyliın asuudal. Teeknikiin sloozno ba olon bolko byri tyynii kereglegdeke jabadal sloozno bolko (kyndedke), ene teeknikiigi udaridaka jabadal berkezeke, iimees beledkeltei kaadar baiguulkani josoçolon çukalaçalagdana. Teeknike bol gancakan manai kamagaalkii çadabariiigi olo dakin kyçedkekees baitagai mɵn bidende aarmiiin kɵdɵlmɵriçɵdtɵ aguu jikeken erilte kiine. Şine teeknike bol bejee bejeeree kɵmyyzyylkiigi, ene teeknikiigi şinzelen yzekiigi, şudalkiigi ba ene teekniketeigeer dainda kabaadakiin tula gyiced dyrişel abkiigi bide bygedenees erine.

Ene talaar, bideniide bygede ceber zigde baina uu gekede Tiize keleze dab deere bolko ygei. Manai aviaciigiiç zişee bolgon abaad yzejii. Zunii cagiin ekilke yjede aviaciin jabuulga olokon ajuul (avaari) yzesen baina. Ene ajuulaas kynç ɵkɵɵ, garzaç garaa. Ene juun deerees boloo geiçeb gekede liodçoguud ɵşɵɵ teeknikee gyiced şudalaa ygei bɵgɵɵd, teeknikeni nileed sloozno bolson ba tyyniigi jabuulza çadaka ygei, şudalaa ygei bujuu keregseel ygei kandasan kyniigi çangaar keseedeg baina. Kyn bolbol kamag bykiigi baiguulagça bykii maşiinanuudiigi, bykii teeknikiigi byteegçe mɵn bɵgɵɵd, benziinii açaar tere teeknike bolko aviaciin motooriigi kɵdɵlgɵkɵ tanai bilei, tiikede kerbee tere „byteegçe“ teeknike bolko maşiinaa jabuulza çada ygei, tyyniigi ysegçelen zizeg zyil kyrtereni medee ygei baigaa bolni tere benziin tanai tesereze kamagiigi kaka cokiood, ɵɵriingɵɵ baiguulalgiin jasiigi yi cokizo bolno. Nɵgɵɵ talaarani yzekede, egeel sloozno, egeel jike maşiinani teeknikiin erdemtei kynii garta baigaa bol jamarç teeşeni kanduulza bolko baidag. Mɵnɵɵ manai aviatarnuud oroldogçotoi bolson tula ajuul ɵcɵɵn boloo, kɵdɵlmɵrini gemgyi jabadag boloo. Tiime tula teeknikiigi bejiingee medelde oruulza, tyyniigi kazaarlaza bolşoviiguudiin zorison teeşe jabuuldag boloo geeşe aabza.

Taankiinç keregte bygede sain bişɵ. Neerei, taankiin keregte cag doroni tuskai kemzee absanii açaar aviacada garsan alduu ba samuuraliigi dabtal ygei zaisuulka bezebdi geze naidagdana. Tiibe gebeç, tyryyçeer byrideze bykii oopit turşalgamnai dabkar garzatai bɵgɵɵd, manai emkitei baika jabaliin jamar baisan ba teeknikiigi ezemden jabnulza ker çadasanaas ene garziin jike bujuu bagani dulduidagdana.

Mɵnɵɵ ene cuglaan deere, ulas oroniigoo ɵgsɵn tuiliin jikeken ynetei ba bidende tuiliin çukala keregtei şine teknikiigi josoçolon şudalza ezemdeke jabadal bolbol namiin urida, kɵdɵlmɵriçɵn angiiin urida byke azalçadiin urida bidenii zygees ɵgtɵkɵ josotoi ujalga mɵn geze ileryylsenii kereg ygei.

Ulaan aarmiiin kaadariigi beledkeke ba bolbosoruulka talaar tyryyçiin tabanzil dotor bidene juu kiigee biibdi. Nen tyryynde teeknikeer çimegdesen aarmi bolbol jɵrɵnkii deere surguulitai olon tooto teeknigyyd, inzeneeryyd ba komandiiruudiigi erine. Ene niuriin sostaav manai ceregiin akadeemida beledkegdeze baisani taanarta medeetei. 1928 on dotor ceregiin bykii akadeeminuudta 3198 suragçadiigi surgaza gargaabdi. Bidener bol 1932 ondo ɵɵsɵdiingɵɵ akadeeminuudiigi mergesen onco zorilgonuudtal bolgozo toogiini oloşoruulaabdi, enyyntei zokilduulan suragçadiin sostaabiigi jikedkeebdi. Manai deede surguulinuudiigi beledkegdesen, mergezesen ba ulas tɵriin talaar bolbosorson professoriin ba bagşanariin sostaavaar kangaka jabadaliigi kyçedkekiin kemzee abaabdi. Akadeeminuudiin kɵdɵlmɵriiin yriigi aarmi bol odoo sajiin ziliyydte oilgon medene. Manai aarmiiin kubi tasalbarinuudiigi erdemtei inzeneer—teeknigiin kaadaraar kangaka jabadal bol aarmida ɵgtɵzɵ bykii teeknikiin gurimtai zokistoi baiza oronoo kamagaalka jabadaliin aşag tusada çadamaraar kereglegdekiin gol (zaloog) batalamza mɵn baina.

Gebeç teeknikiin talaar şineer çimegdesen aarmi bol gancakan deede şatiin mergezesen kaadar erieed dyyredeg bişe, mɵn ondoo janziin—dunda şatiin akalagçaoiigi erine. Manai ceregiin surguulinuud bolbol ɵngɵrsɵn tabanzil dotor nileed kubilalta yzebe. Tuskai mergezeltei surguulinuud gebel aviaciin, taankiin, inzeneer ba teeknikiin surguulinund debzen boizorobo. Gancakanç teeknikiin erdemtei bişe, mɵn angiiin talaar naidamtai, manai namiigi ynen sanasan cokom sain komandiir ba teeknigyydiigi beledken boizoruulza abkiin zorilgotoigoor ede surguulinuudta saitar surgaka ba kɵmyyzyylkeni tuiliin çukala baina.

Ulaan aarmiiin, teeknikiin talaar şinedken baiguulagdakatai zokilduulan ɵngɵrsɵn tabanzil dotor aarmida ɵɵrtɵni tuskai tuskai ceregyydte kubaarilan taraaka talaar jikeeken kubilalta bolbo. Zişeelebel: jabagan ba morin ceregyydiin komaandiin sostaaviin too ɵcɵɵn tedii bagadkagdaba. Nɵgɵɵ talaar artileeri, taankiin ba busad teeknikte ceregiin komaandiin sostaaviin too nileed debzebe.

Komaandalagça kaadriin çadal zɵɵriiin (socialiin) sostaav saizaraba. Kɵdɵlmɵriçɵnii too 1928 ondo 28% baisanaa 40% kyrter debzebe. Mɵn namiin kubi saizarza, 1928 ondo 55% baisanaa 1932 ondo 61% kyrter debzebe. Namiin kubi bol deede şatiin ba akalagça tuşaaluudta ilangajaa jike. Zişeelbel, artileeriiin akalagça komaandiin sostaavta 15% aas 81% kyrter debzebe, jabagan ceregiin akalagça komaandiin sostaavta 54 ɵɵs 88 kyrter debzebe, bronitaankiin akalagça komaandiin sostaavta namiin kubi 100% boltoroo debzebe.

Kɵdɵlmɵriçɵn Tariaaçanii Ulaan aarmiiin nam—komsomooliin emki tuiliin jikeeken debzebe. Namiin geşyyd ba komsomoolçuudiin too 1928 ondo 31,6% baisanaa odoo yjede aarmiiin niuuriin sostaaviin 59,4% ni bolbo. Ulaanceregiinkin, komandiiruud ba ulas tɵriin kɵdɵl mɵriçɵdiin jɵrɵnkii bolbosoroliin kemzee jikeeken debzebe. Cereg dotoroo komandiir ba ulas tɵriin kɵdɵlmɵriçɵdiigi daiçalkii josoor beledken gargadag sistieeme bolzorobo Akalagça sostaaviin Maarks Leeninii suralcal josoçolon tabigdaba.

Manai nam ba manai kɵdɵlmɵriçɵn angiiin zygees, socaliis baiguulaltiin tyryyçiin tabanziliigi ilaltataigaar dyyrgeke zuuraa, ɵɵsɵdiingɵɵ aarmida ɵgsɵn teeknikiigi Ulaan aarmiiin kaadarnuudiin amzaltatai şudalkiin bykii erke baidal tokiolduulagdaba.

... kapitaliismiigi unagaaka jabadal bol kyçe kereglelgyi, byrziinerte esergyy prolitaatiin zebsegte bostaani ba dai kiil ygei yle bolno. Odoonii imperaliis dain ba delekeidekinii kubiskaliin yjede, leeninii ileryylsen josoor prolitaatiin zygees byrziitende esergyy kubiskaliinç, arad irgeniiç dain yiledegdeke, prolitaariin digtatuuriin zygees byrziiten ulasuud ba delekeidekinii kapitaalda esergyy dain yildegdeke, darlagdasan yndeseten araduudiin zygees imperaliisamda esergyy yndesenii kubiskaliin dainuud yildegdeka zailaşagyi baiua. Iime deerees kubiskalta prolitaat bolbol socaliismiin tɵlɵɵ ba dainiigi ygeikiikiin tɵlɵɵ temeceze baisan tuldaa, prolitaat bol **„ali bykii** *dainiigi esergyyceze ugta çadaka ygei„*

Kominteerniin VI kangrees

„Kɵdɵlmɵriçɵd ba kɵdɵɵ azalçadiin erke çɵlɵɵgi gɵn jike baildanuudta tecen kamagaalsan ba kamagaalza çadasan, delekei deere ankadugaar Ulaan ceregiigi kɵdɵlmɵriçɵd ba kɵdɵɵ-azalçadiin tusalamzataigaar baiguulsandaa nam omoglono“

Staalin.

Cagan kitaduudtai jaaƶa temecee biibdi?

Ulaan tugta divizioonii daiçalkii zanşaluudiigi yndese bolgoƶo angiiin talaar ynen şudarguu ceregyydiigi beledken kɵmyyƶyylkebdi

Manai divizioonii tyykede nojaabriiin 20 nii ɵdɵr bolbol martagdaşa ygei ɵdɵr baina. Ene ɵdɵriigi ɵɵriingɵɵ bejeer yzeze gargçad ilangujaz martaka ygei.

Sɵni amagalan taiban ɵngɵrsɵn. Ceregyyd ba morid bolbol baakan zergeerç atagai amarsan baina. Ɵglɵɵnii 6 cagta „divizioonoo zagsaaka“ gesen zokiralta divizioonii komandiiroos garkadani, manai froontiigi cɵmɵrɵn garça, Manzuur oronii dotor oroko zabdalgatai jabasan daisaniigaa ɵmɵnɵɵs- zakiraltaas koiso 10 minuuta bolood baikada gyilgeldeze jabaasamdi. Bidener tyryylen pylemeed ba yker buunuudaar buudaza daisanaa ugtaasamdi. „Daisan dobtolon orokoo oirokon jabana“ geze enyyken agçan dotor tagnuul ceregyyd medeecezei „Eskadroon ataakalan oro“ geze kedeken minuuta bolood baikada divizioonii komandiir zakiraza. Ceregyyd „Uraa“ geze çangaar kaşkiraldan, daisaniigaa ɵmɵnɵɵs dabkildan oroson baina. Tyryyçiin eşeloon bolbol selmeeree cabçan orozo, koinoosoni yldegçed basala selmeden orooson. Daisan manai buudaza ekilsen bolboç, tyynii somonuudani kyniigi korloo ygei şakam baigaasan. Ene yjede ceregyyd bɵɵgnɵrɵn oboorosoo, uçarani tyryyçiin eşeloonguud zogsozo, koişonkinuudani tyryyçiinkidte tulaca dabkildaza jiresen baina. Bidende tusalalcaka taankanuudiin garça jirekede, daisan etegeed eceslen butaraza, pleende orozo ariinkidani Manzuur teeşe zugdaza baisan bolboç ɵcɵɵn kyn oçoson juma.

Ataakiin syyleer generaal Liaanii syylçiin naidabarini keden zuun alagdasan ba şarkatasan cagaan kitaduudtai yldesen baildaanii talada kokidon ebdersen azai.

Ulas tɵriin tasagiin naçaalnig bidende bajaskalan kyrgeed „generaal Liaan bol cɵaşadaa baildaa ygeigeer bejee ilagdasanda toolobo“ geze bidende sonoskooson. Kyçeteigee bodoto deere barimtalan karuulbabdi „geze ceregyydiin sanaza baisaniigi yge ygeigeer tiikede medekeer baigaasan.

„Buriaad divizioonii ceregyyd ba daragakar arcalanguud meteer dailaldaba, yynii açaar daisan bol 400 tukai kynyydee aluulza, şarkatuulza eceslegden butacokigdobo, yldegçediigini pleende abaabdi“ geze gryypiin ştaabiin naçaalnig keleesen.

Ceregyyd aa! daisan ɵşɵɵ butacokigdoo ɵdii, kapitaliicma bol ɵşɵɵ sandargagdaa ɵdii SSSR-iigi ecergyycen şyde amaa byliydeseer baina, divizioonii zanşaliigi sanagtii, daiçalaka çadabariaa bekizyylegtii. Socialiismiin ba byke delekein proliitaariin kubiskaliin keregiin tɵlɵɵ baildaka ilalta jiketei şine baildaanuudta beleken baijaa

Baldiinov.

Nɵgçɵgçɵdiin duraskalda

Manzuuriir baildaanda eb nairamdal ba socialiizmiin tɵlɵɵ temecesen temecelde daisanii zebsegees korlogdozo manai erkim nɵkɵd kocorocon baina.

1. Eskadroonii kamandiir Zaiikin BK(b) Nnmiin geşyyn.
2. Vzvoodiin komandiir Şarakşiinov —„—
3. Otdeleeniiin kamandiir Ninzeejev—„—
4. —„— —„— Baliadajev nam ygei.

Ulaan ceregyyd:
Cebdeenov—nam ygei. Stepaanov BK(b) Namiin geşyyn.

Buriaad divizioon bolbol kede keden gemtelyydiigi yzesendee cukaril ygei, kubiskaliin zorigtoi ba prolitaarinsr, nam kojoriin keregte ynen şudarguu baisaniigaa açaar baildaanaas ilaza garsan baina. Ceregyyd bol ɵɵsɵdiingɵɵ kubiskaliin zorilgonuudiigi medeze baikadaa, ami bejedee kaira ygeigeer doro ilakiin tɵlɵɵ namiin udaridalga jabaza baisan.

Ceregyyd ba daraganar bolbol dainda gemtegçediingee ɵmɵnɵ coçozo cukaril ygei, urmaa kugaran gederege unal ygei byri ylemzeer daiçalkii beledkel ba angiiingaa eb negedeliigi kyçezyylze kariuucasan baina. Enyynee dain baildaanuudta barimtalan todoruulsan ba odoo daiçalkii beledkeliingee tɵsɵbyydiigi gyicedkeze, amagalan suralcaldaa todoruulza bainabdi. Odoo bidenii dunda ygeiç bol, zɵblɵlyydiin zasagiin tɵlɵɵ ami bejee kaira ygei ɵgɵgçɵdiin olson zanşaluudiigi jiree ɵdii cagiin baildaanuudta dagaza jabakabdi geze yndesenii ceregiin 8 ziliin oidɵ ygee ɵgɵnɵbdi.

L. R.

Burkavpoolkodo, tyynii 8 dugaar oi gyicesenii eder bajar!

„Buriaad Mongol oronii azalçan keçeneen jike uragşaa alkasaniigi manai gabijaata Ulaan—ceregrin şinzelen azaglabal medezebolko baina, bi bol tere otriaadiigi yzesen baina. Bi bol Buriaadmongoliin ulaan tugta morin divizioonii tukai kele nem. Ko-mandiiruud ba ceregyydiigi karaad baikada, tede bol eesediingee surguuli ba angiin medereleer bidenii erkim ceregyydtei nege zergede baina geze keleke bainam. Burdivizioon eeriingee beniigi erkim saikaar. karuulba. Bide, kubiskalta ceregiin zeblei bolbol Buriaad Mongol oronii azalçaniigi ene ceregyydeer ziseelen medeze çadaka bainamdi".
(Buriaad Mongoliin T. G. K. iin sesi deere narkom Voroşiloviin kelesen ygees).

Dibizoon bol jaaza eseze bekizeeb

1924 onii syyliin yje bolbol buriaaduudaas kaadruudiigi beledkeke ankan dugaar yyr bolko baga komandiiruudiigi beledkeke morin ceregiin surguuliin emkidkegden togtokiin ekin baisan azai.

Tus kedelmeride yzegdeze baisan gol berkeşeelyydiigi udaa ilerkeilbel:

1. Yndesenii kedelmeriçed ygei (ganca negen ky baisan) baisan ba oros kedelmeriçed kele, ba aza baidaliigi medeke ygei baisan.

2. Zeeri kogşoliin tulguuri dutamag baisan.

3, Yndesenii cereg baiguulka turşalga ygei ba terelki kelen deere biçegdesen biçeg zokiool ogto ygei baisan.

Surguuli boldol ene bykii berkeşeelyydiigi ilaza baga komandiiruudiigi buriaaduudaas beledkeze çadazai. 1925 onii syyliin yjede Tuskai Eskadrooniigi emkidken baiguulka jabadal ekilegdesen baina. Eskadroon bolbol tesebiin josoor ceregiin albanda tataka zamaar byridyylegdeesen. Buriaad baga komandiiruudiin bii bolsoni eskadroonligi baiguulka jabadaliigi byrimesen kangasan ba dunda komandiiruud ba cereglin ulas teriin udaridagçad suragçadiin dundaas albanda debşyylegdesen baina. Bidener bol ene zilde ulas terin gegeereliin kedelmeri, makabudiin sojol ba aza suuka baidaliin talaar kede keden sain amzaltanuudiigi gyicedkesen bainabdi. Garnizoon ba ookryg dotoroo kede keden jabadaluudta tyryyçiin zerge ezeleesemdi.

1926 ondo yndesenii cereg bolbol aldarşaza, Buriaad oronii azalçanda itegelteigeer sanagdaka ba kyndelegdeke bolson.

1927 onii syyliin yjede divizioon emkidkegden baiguulagdasan baina. Ene zilde buriaad baga komandiiruudiin kaadr bidenii dunda nileed bejetei bolood baigaasan. 1928 ondo daraganarlin surguuliin nuudiigi dyyrgesen komandiiruud jireze daiçalkii beledkeliin kegzeketei kamta, nam—komsomooliin emki baiguulga esesen ba ykizesen baina. Ynendee maşa zaluuç bol, jerenkiidee elyyr kyçetei suuri tabigdasan juma. Komuniis namiin yzel surtal nebteryylegçe emki baiguulaltiigi udaridagça bolko komuniis nam ba komsomooliin emki baiguulganuud bolbol eeriingee yyrgiigi çanga gyicedkezei.

1929 ondo bolbol Divizioonii baildaanii keçeeliin zil baisan baina. Ene zil bolbol Yndesenii cereg dotor 4 zil kagasiin kuga-caada erkilegdesen byke surguuliigi şalgaka zil baisan azai.

Ceregyyd ba komandiiruud bolbol baildaanda ami bejedee kaira ygei jabaza, Yndesenii ceregiin baiguulalta bolbol byke yndesetenigi kedelmeriçen tariaaçanii ulaan ceregte elsyylke ynen zam men geze barimtalan todoruulsan baina. 2931 onii suralcaliin zilde divizioon bolbol Dorono kizaariin ulaan tugta tuskai Aarmiin tyryylen jabagçadiin zergede orooson. 1932 ondo divizioon bolbol Yndesenii teritoriaalina poolko bolgogdon şinedken emkidkegdezei.

Bidener ceregyyd ba komandiiruud bolon ulas teriin udaridagçanar bolbol yndesenii ceregiin baiguulaltiin 8 ziliin oigi sain ederleze baikadaa, daiçalkii beledkelee ali bykii kyçeeree bekizyylen divizioonii daiçalkii zanşaluudiigi katuu çanga dagaka ba eesediingee çusaar olzo absan ulaan tug doro jabaza socializma baiguulza baigaa oroniigi keregtei cagtani kamagaalaka jabadalda kezeedee belen baikabdi.

V. T.

Ulaan tugiin oorointo nek. Baldiinov.

„Daiçalkii morinii" foondodo zeeri elsyylke jabadal ekilee edii.

Agiin aimag dotoroo „daiçalkii morinii" Foondodo zeeri elsyylke kampaani niitiin dunda jabuulagdaa edii baina.

Osoviakiimiin aimagiin soveed ene janvaariin 25-da enyyn tukai eeriingee prezidymiin suudal deere kelceze, uul foondodo zeeri elsyylke tukai tuskai togtool gargaad, tyynee kedeegiingee yyryyd te ilgeegee edii baina. Iime jikeer oroitozo baisaniini şaltagaan bol, Tebiin soveedoos tuskai togtool zaabari jirekiigi kylieeze suusan bolno.

Basa menee kyrtel aimagiingaa teb deereç uul kampaaniigi jabuul za ekilee ygei, ekilkiin nazaaç ygei baina.

Cadana, osoviakiimiin geşyydiin ebel cagiin ceregiin surguuli ekilee edii, jere enyyniigi tuiliin sainaar jabuulka, tende tydii kyniigi kabaaduulka g. m. aikabtar gojo togtooluud ba teseb karaanuudiigi gargabaç eneni bodoto kereg deeree bejelee edii baina.

Tiin iime zigşyyriteigeer kozomdozo baisanaa darui cagaa şuud usadkaza, „daiçalkii morinii" foondo jikeen mengen zeeri elsyyl ke ba osoviakiim bolon nam kom somooliin geşyydiin ceregiin surguuliigi tuiliin erçemteigeer jabuulkiin tel ee gol sanalaa tabiza, oiriin cagaa eris kabilalta kiike josotoi.

N. Cebegiin

Ulaan cereg nek. Mitabiin.

Daaza absan zorilgoo gyicedkeesemdi

1929 onii nojaabriin 15 da bidener bolbol prolitaariiu kubiskaliigi kamgaalkiin tula Dauuriaas garaasamdi. Jabaka zamdaa temer zam ebderseer, telegraafiin utasanuudiigi tasalan jabaza nojaabriin 17 nii 5 cagta baildaagaa ekileke gazaraa ezelsen bainabdi, Nojaabriin 18 nii 16 cagta manai eşkadroon dobtolgo kiize, ene yjede zaiikin, Şarakşiinov kojor aluulsan ba bi niuuraa şarkatasan bainab.

Minii niuuraas çusanii uraseza baibaç, şarkaa kurdan boolgozo otdeleeniee komaandalaka azaldaa dakin oroosombi. Ydeşelen nadiigi tagnuuliin naçaalnig bolgon tomilozo, 21 dygeer diviizetei kolboo kiike zorilgo minii emene tabigdaasan. Bi bol seniini kugacaa dotor 85 kilomeetr jabaza menee tabigdasan zorilgiigi byrimesen gyicedkesemdi.

O. G.

Manai kuuçanii ceregyyd ba ulaan tugtan.

Buriaadiin yndesenii morin poolko bol 8 ziliingee oigi sain ederleze baikadaa, poolkiin daiçalkii kyçiigi emkidken baiguulka jaba-dalda baga bişe kyçen çadalaa çarmain gargasan kuuçan cereg-gyydeeree bakarkaza baina.

Manai kuuçan ceregyyd ede:

1. Rybaşkeeviç Lykaa N,-BK (b) Namiin geşyyn, partizaan, ygeitei, kolkoosiin geşyyn, 1924 onoos koişo kedelmerilez baina.

2. Tokmakoov Vas. St.—BK (b) Namiin geşyyn, partizaan, ygeitei kolkoosiin geşyyn, 1925 onoos koişo kedelmerileze baina.

3. Siomiişev Nik. Step.—nam ygei, ygeitei, kolkoosiin geşyyn, dotooğiin dainda jabasan, 1925 onoos koişo kedelmerilze baina.

4. Cebegiin Dorzo Sanziljeviç-BK (b) Namiin geşyyn, batraag, kolkoosiin geşyyn, 1925 onoos koişo kedelmerileze baina.

5. Menkiin Garma-nam ygei, ygeitei, kolkoosiin geşyyn, 1925 onoos koişo kedelmerileze baina.

Divizioon bol e ne nekedees gadana cagaan kitaduudtai zorigtoigoor ba ami bejedee kaira ygei geer baildasan ulaan tugtanaaraa bakarkana.

1. Bysiigin Leon.—urida divizoonii komandiir jabasan.

2. Voropaajev Mik—BK (b) Namiin yyriin tobçoonii kariuucalgata sekretaari.

3. Baldiinov Ilijaa—pylimeediin vzvoodiin komandiir jabasan, odoo poolkodo.

4. Şyykin Mikaiil—urida starşinaa jabasan.

5. Knzeejev T.—(aluulsan) otdeleeniiin komandiir.

6. Moşalov V.—pylimeediin komaandiin naçaalnig.

7. Karakiinov I. —„—

8. Kandazabiin —„—

9. Delgeriin —„—

10. Oçoriin Gyrezab—vzvoodiin komandiiriin tusalagça.

11. Vaambiin D.—ulaan cereg.

12. Zaniin Z. —„—

13. Baiminov V. Sklaadiigi erkilegçe.

14. Bykin GPY glin naidalgata. Edenees gadana çaasaar şagnagdagçad:

1. Kyrkenov J.—vzvoodiin komandiirin tusalagça.

2. Ivanoov F. ulaan cereg, 3. Pikanov.

Poolkiingoo 8 ziliin oin gyicesen eder kuuçan ceregyyd ba ulaan tugtanda kaluun bajar kyrgejaa.

Ulaan oordinto nek. Vaambiin

Burmozkom ba MKK-i[n] kamtarsan pleenym neeg[ee]

Pleenymiin ederiin temde[g]

BK (b) Namiin Bur. Mong. Moziin komiteed ba Moziin Kinan baicaaka komiisiin kamtarsan III dugaar pleenym Deede Yde kotodo Yndesenii teaatriin gerte 1933 onii fevraaliin 21 eder oroin 6 cagta Moziin ba kotiin namiin edebkited olon zuun komuniistanaraar dyyren şikegdesen naada karuulgiin jike tasalgada neegdebe.

Pleenymde zebleke keregiin tobjogiigi sonoskogdoson josoor batalza ababa.

1) Namiin TK baTKK-iin janvaariin kamtarsan pleenymiin togtooluud ba nek. Staalinii kedee toskondoki kedelmeri tukai kelsen ygetei barican garka Buriaad Mongoliin namiin emkiin zorilgonuud (nek. Jirbaanoviin iledkel).

2) Kabariin tariigiin kampaani tukai (nek. nek Çimediin ba Markiizov).

3) RSFSR-iin AKZ-iin mal azaliin tukai gargasan togtooliin gyiceokel jamar jabaza baisan tukai (nek. Dorziin).

4) Namiin emkidkel niit... n. (Verkodybov).

5) Komsomooliin kedelme... domei).

6) Namiin ceberlelge tuk... liis).

Pleenymiin emkidkel... liin dyyremegce man... mongol respyyligiigi... şeefte abasan Mosk... Zebleliin zygees jire... brigaadiin tyryy nek. I... professor Broonner ge... vaa Kotiin Zebleliin... çokon bajariin yge kel... pleenym bol tobjogtoc... zyilnyydtee orobo.

Tyryyşiin zyiliin jos... Komiteediin kariuucalg... taar nek. Jirbaanov 2... bolson iledkaliigi kan... tei kamta ene ede... kaagdaba.

Zeblelte ulas dot[oo]

Moskvaa, 22 (T). BK(b) Namiin TKK bolbol namiin ceberleigiin dyyrter kandidaadaas namiin geşyynde şilzyylke tukai asuudaltai kolbogdoson medyylgenyydiigi KK-iin zurgaanuudta tailbarilan kelceke ygei gesen togtool gargaba. Men basa BK(b) Namiin TK-iin zugees 1931 onii ... do garsan togtooliigi ... uulza namiin şataar ab... zeenyydiigi kengelke... dyylgenyydiigi KK-ii... nuudta şiidken kelceke... zogsooko geze togtoo...

Çite şadar şine eligtrestaanca togtono.

Moskvaa, 22(T) SSSR-iin ulasiin tesebleke komiis bolbol ene zil dotor Çite koto deere 6 mingan kilovaat kyçetei şine teplo-eligtrestaanca baiguulaza ekilkiigi zailaşa ygei deere olobo.

Tus staanca bol Çitiin kotiin debzeze bykii aza yiledberi, ilangajaa debiliin zavoodiigi eligtreeneergeer kangana. Staanca barika suuriigi sungan ol... gazariin şoroin asuud... çanartai bolno jaagaad... byke Çite bol keranke... re baina. Kerenkei yg... nnada bujuu ali Çitiin... jor goluudiin tende... kojor gazariin ali nege... gazarta barilga ekilegd...

Ertiin ogorood tarika вairanuudiigi вarlcag[da]

Moskvaa, 22(T). RSFSR-iin AKZ bol azayiledberiin teb gazaruudiin kadelmeriçediigi ertiin ogoroodiin ideegeer kangakiin uçaraa, ogorood tarika parnig ba dulaan gerryydiigi barika zailaşa ygei çukala deere olobo.

Zyyn Sibiriin ... zebelyydte 12 ming... şibke şorol ba bogi... cagta zeen gargaza pa... dulaan geryydiigi te... zar teeşe abaaçakiigi,... ba.

Byke Germaanl dotor komuniistanuudiigi ne[gzeer] kinaltada авka jaвadaluud too ygei

Berlin, 22(T). Mlynken kotodo garça byke komunlisiin sonin bol tus kotiin policco naçaalnigiin zakiraltaar 5 konog dotor zogsoogdobo. Zogsosonii şaltagaani „kyçe keregleze zasagiigi unagaaka keregte duudan uriba.

Berlin kotiin policco bolbol komuniisiin kebleliin koroonuudta negzyyl kiize, komuniis namiin TK-da baisan nom debteryydiigi kuriaan ababa. Men yiledberiçeni ebleliin opoziciin (ulaan yzeltei) belgemiin sedkyyl gargadag gazarta men negzyyl kiize syyliin sedkyyliin bykii dug... raaziigi (kesegiigi) ku... Keelne kotiin şadar s... niistanariin bairada me... kiigeed 28 komuniist... naltsda aaristada ababa.

* *

Berlin, 22(T) Tus ko... bol Relkstaagiin (baga... komuniis fraagciin baira... giigi unagaakiin bele... baina geze sezegleed... kiibe. Keblegdesen ... materijaaluud kuriaagda...

Byke aimag dotoroo araikan 36 keseg[te] geze soniniigi zakiaad baina.

Tynken, tus aimag dotor 1933 onii janvaari 1-ees ekilen „B. M. Ynen" geze soniniigi araikan 36 besegiigi zakiaza unşadag baina, ene too bol, „Ynen" soninii kesegiigi 10000 bolgoko gesen zoriliigi jaabaç kangaza... enyyn tukai aimagiin n... somooliin, frafsojuuzii... liin emkinyydees zoki... tabiza, respyybligiin t... sen kelen deere gargaz... nlniigi ergeer taraakiin... gargakani odoo ederil... zorilgo bolbo.

Ynenii gabşa[gai]

Staalin arteel kegzeze вaina

Tus arteeliin tyryylegçe nek. Oçoriin Cedentei jarildasanii temdeg

Agiin aimagiin Onon Tyngyysiin koşuunii Tarbalziin somonii Staalinii neremzete kedee azaliin arteel bol, bolşoviig zamaar kegzeze jabana.

Ankan 1931 ondo kamta 12 erkete ailuud kamtaran arteel bolson azai. Menee 1933 onii janvaariin 1-nii eder kamta 57 ail ba 33 ailnl tyngyys yndeseten, baina. Kamta amin kynyydeni 214, tyynees kedelmeriçeni 122 kyn, gadagşaa olzoor garasan ba alba kaagçad, surguulida jabagçad 29 kyn, baga nasanitan surguulida jabaza baisan bagaçuud 35 kyn azai.

Ankandaa Staalin arteeliin geşyyd bol tariaalangiin azaliigi erkildeg ygei, yndesen azaliii gol teleb mal eskeberiin ba anguuriin baisan bolboç, 1931 oudo 17 ga tarilga kiisen baina. Ene 17 ga tariigani sainaar urgaza, engersen 1932 onii bolşoviigiin 3 dugaar kabariin tarilgada 61 ga tarilga kiibe. Jireke kabarta jaarica 32 ga, şiniice 25 ga, ovioos 12 ga, greeçi 4 ga, jaçmeen 3 ga, nogoon soloomo 3 ga ba kartoobka 1,50 ga kamta 80,50 ga tarilga kiike geze menee deereki tarilganuudta kyreke yrisee belen bolgozo kadagalaad baina.

Beledkegdesen paarani 37,50 ga Tarilgiin kedelmeride jabaka mooris ba şaranuudaa Ilgaad ideelyylze baisan ba tariaalangiin jabakadaa idekiin tula 609,65 ceentnir çanar saintai saikan ebese ilgaza baina. Zeeri kogşoolgiigi (tesebleed belen baikaar tariaalangiin) ...

Mal azaliin talaar.

Staalin arteel bol 1932 onii janvaariin 1-de eberte maluud (zizeteigee) 578 tologoi, tyynii telni 93 tologoi ba kamta 671 tologoi baisanaas gargaşalagdasani bol: ulasiin beledkelde 81 tologoi egtebe, kolkoosiin najmanda 3 tologoi kudaldaba, eldebiin ebeçengeer 21 tologoi ykebe 1 yker çonodo idegdesen ba kolkoosiingoo keregselde 19 tologoi yker kudaldagdaza kamta 125 tologoi gargaalagdaba. Menee 1933 onii janvaariin 1-nii medeegeer kamta ykereni 546 tologoi baina.

1932 onii janvaariin 1-de byke aduuni (zizeteigee), 233 tologoi ba enyynii telenl 28 tologoi, kamta 261 tologoi aduutai baisan baigaad nege ziliin turşo dotoroo gargaşalasani: kopiraaca, ulasiin morinii bazaa, ulaan cereg bolon busa gazaruudta 6 tologoi adu kudaldaba. Eldeb ebeçende daigagdaza 9 aduu ykebe, çonodo 9 aduu idegdesen ba kolkoosiin goo gargaşada 13 tologoi kudaldaad kamta 34 tologoi aduu gargaşa bolbo.

1932 onii janvaari 1-de kamra 529 tologoi koni jamaatai ba 142 tologoi teletei baisan baigaad, menee 1933 onii janvaari 1-de 620 tologoi koni jamaatai baina.

Maliini baira gekede, nege dulaan bairatai, tyyndeni 40 yniee baidag ba bişe maluudani jeriin Buriaadiin 3 kanatai dalda baidag azal. Zygeer maliingaa doroni kokir askaza dulaaldag. Maliin kool tezeeleer dutamag ygei, byke malnuudani tuskai noormiin josoor ideelyylegdedeg (kedelmeriin şar ederiin 16 kg. ebese, ynieen 8 kg. ba telleke yjedeni 10-15 kyrtel) idyylkeer bagcaaza tesebleed baisan ba maliini kyçe çadal tergan baina.

Buriaad kolkoosçonii mal azaliin tukai RSFSR-iin AKZ-iin togtool ba BMASSR-iin AKZ ba BK-(b) Namiin Burmozkomiin togtooliigi kolkoosçon bykende nigtaar oilguulkiin telee niitiin kedelmeriçediigi jabuulagdaza baisan ba kolkoosiin pravleeni nlite geşyydiin çuglaan bolon yiledberiin brigaad bykenii cuglaan deere zeblen kelcegdesen ba tende tenikedin namiin suralcaliin dykerigteç kelcen yzegdeze ekilezel.

Eldeb kampaaninuud

Ene ziliin tariaabeledkeliin tesebiigi (49,76 ceentnir Ogtiaabriin 20 do 100 kubi gyicedkesen baina.

Ebesebeledkeliin tesebiigi (180 ceent.) Ogtiaabri sarada 100 kubi gyicedkebe.

1932 onii mengen zeeri elsyylke kampaaniiin 4 dygeer kvaartaliin tesebiigi Ogtiaabriin kubiskaliin 15 ziliin oi kyrtel 100 kubi gyicedkebe.

Men 1933 onii 1 dygeer kvaartaliin tesebiigi fivraali 1-de 100 kubi gyicedkesen baina.

Mal maka beledkeliin 4 dygeer kvaartaliin tesebiigi nojaabri sarada 105 kubi gyicedkesen. Men 1 dygeer kvaartaliin tesebte egteke maluudaa beledeed, tuşaaka zakiaa jirekiigi kylieeze baina.

Tosobeledkeliin tesebiigi (238 kil tesebtei baisanaa 248 kil) tuşaaza baina. Eldeb kampaaniinuudai tesebiigi 100-105 kubi gyicedkebe.

Tiin ene meteer byke kampaaninuudiigi gabşagai josoor bolzo-oosoni urida gyicedkeze çadasan baina.

bolbosoroliin talaar

Arteeldaa nege ulaan bulantai ba 2 kotonii surguulitai baina. Tere surguulida byke yseg biçeg medeke ygei kolkoozçonoo 100% kabaaduulaba, surguuliin nasanii bagaçuud cem kabaadab.

1932 onii olzo urgaciin kubaari

1932 onii olzo ba urgaciigi ecesleen kubaaka jabadal engeregçe janvaariin 23-da dyyregdebe. Erkim kedelmeriçen 310 azalta edertei, dunda—230—250 kyrtel ba egeel bagani 170-180 azalta edertei baiba. Byke ziliini olzo 25493 tek. 15 mengenii baisan ba tyynees kamag gargaşaa dyyren gargasanii syylde 13180 tek. 63 menge azalta eder deere kubaagdakaar yldeseniigi azalta ederiini josoor kubaaza dyyrgesenii syylde azalta eder byride kyrtesenl: Mengeer nege azalta edertе 73 mengen. Boro bodoloor bol

Talkan—347 graam,
Aarca—55 graam,
Toso—10 graam.

Geke meteer kyrtesen baina.

Dutuu zyilyydeni

Geşyydiingee dumda socaliz meriicee ba gabşagaiçalka jabadaliigi josotoi sainaar jabuulza çadaa ygei, (100 tukai kedelmerçenees jerdee 6 gabşagaiçuud), azalta ederiini josoor abka boro bodoliigi kubaaza egee ygei baina.

Tus arteel bol togtosoor kojor zil bolzo baibaç suurin baidalda orozo tebkeeni çadaza ygei, maliini dulaan baira ton dutamag g. m. dutuu zyilyydtei baiкa juma.

Gadana, eldebiin zalkuu zaiguul zolbiuuudtai eris temeceke jabadaliigi çukala bolgozo SSSR-iin TGK ba AKZ—iin togtooliigi bejelyylen gyicedkeke jabadaliigi çukalçalan nege jaaka arga ygei zolbin zalkuu kyniigi arteelaasa gargaba. Men arteeliin tariaagi kulagailasan geşyyniigi bariza keregiini syydte egesen baina.

Tiin „Staalin" arteel bolbol ene tediigeer kegzeze jiresen baina.

N. C—giin.

Yndesen keliigi seene yg[ei]

Deede-—Yde, „Po[...]" neremzitei faabrig zav[...] guuliin emenees g[...] kaniin soniniigi 1932 [...] 1-ees koişo araikan g[...] udaa gargasan baika ju[...] dotoroo şine latiin yseg[...] zyilegi, biçegdeegyi bai[...]

Ene surguuliin olon[...] bol buriaBd bolboc ali[...] cuglaa kiikedee imagta [...] dere jabuuldag baina, [...] yndesen keliigi keregse[...] aaşa labtai bolno.

Enyynees urida ka[...] tukai „B. M. Vnen" s[...] gaarta tolilogdoson bol[...] asuudal bolgezo kelcee[...] Ede byke dutuunuudiig[...] usadkaza, keblel sonin[...] kelen deere gargaka [...] cuglaagaa basa kokoni[...] jabuuldag bolgokoni, [...] gekiin kamta, yndese[...] kegzyylke asuudaliig[...] boloitoi bişe gezye med[...] regtei baina.

Ene nazagai jabadali[...] baiga ken zemetiigi [...] kinaa.

„Ynenii" gabşagai B[...]

Redaagtor S. [...]

В- Удинск. БГИ зак № 282 Бурлит № 222 Тираж [...]